

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





VY FRÅN DALSLAND. (Ur Sverige i bilder.)

MORGONBRIS

* SEPTEMBERNUMMER 1929 *

25:te årg.

Nummer 9

Pris 25 öre

Våra uppgifter.

Åter stå vi inför den tid då arbetet inom föreningslivet börjar. Under den korta sommaren vilja vi ogärna stänga in oss i lokaler efter arbetets slut, utan i stället begagna fritiden till vistelse ute i det fria, vilket också måste anses vara det bästa.

Arbetets återupptagande inom föreningar och studiecirkelar motses dock säkerligen med glädje då trötthetskänslorna givit vika.

Det behövs också, ty uppgifterna äro många som vänta. Det kräves att vi gripa in i arbetet med nya friska tag och bliva aktiva.

Vår första uppgift blir nu som alltid att söka vinna fler kvinnor till vår rörelse, att öka medlemstalet i klubbarna och arbetarekommunerna. Minoritetsrollen inom partiet böra kvinnorna snarast bringa ur världen. Visserligen kan en del föreningar tycka att det är besvärligt att få in nya medlemmar, som skola fostras och upplysas om föreningsangelägenheterna och våra strävandens innebörd. Men därpå få vi inte tänka ett ögonblick. Våra klubbar få icke bli hemvist för några koterisammanslutningar, som uppehålla dem för självändamål. Tvärtom måste vi uppöva vår förmåga att vinna fleras anslutning. När anslutningen till en kvinnoklubb börjar stagnera och det allt mer visar sig att endast samma personer komma till sammanträdena, då må dessa grundligt undersöka orsaken härtill och söka finna botemedlet.

I ena fallet kan det vara att sammanträdenas dagordning allt för mycket upptages av långrandiga rapporter och sedan även långa diskussioner om dem. När en förening börjar bli litet till åren kommen, så har den naturligtvis engagerat sig i olika företag så att många årskonferenser och stämmor skola besökas och lämnas rapport ifrån. Härom är ingenting att anmärka, men att anmärka på är hur dessa rapporter framföras och behandlas sedan på mötet. Fördomligt är om rapporterna inte utarbetas självständigt, utan referatet i tidningen läses upp, mer eller mindre knaggligt — och att sedan en liten detalj diskuteras i det oändliga, fastän den inte har någon vidare betydelse. Tendensen att fästa sig för det banala lurar tyvärr, och måste motverkas så att ej vårt arbete blir lidande därav.

En annan sak är på vilket sätt vi uppträda mot nya medlemmar. Om vi mottaga dem kamratligt och söka göra dem förtroga med arbetet, eller förhålla oss som ibland passage-rarna i en järnvägskupé när någon nypåstigen frågar efter plats. Sorgligt nog måste också påpekas att det finnes klubbar som så att säga äta upp sig själva. Kiv och avundsjuka har vunnit insteg. Någon har t. ex. fått ett uppdrag eller fått stipendium att bevista en kurs eller dylikt. Alla, eller de flesta kamraterna ha med glädje bidragit härtill — men så en vacker dag, utan att någon direkt kan göras ansvarig härför, blir denna medlem utsatt för en hel del obehagligheter från kamraternas sida, som hon inte varit van vid. Om nu sådant stannade inom klubben själv och gjordes upp mellan parterna, så behövde ingen bry sig därom. Men mera sällan sker det så, utan tvärtom blir händelsen utspridd och utvecklas i omfattning till skada för arbetet och föreningens anseende och möjlighet att erhålla nyanslutning. Sådant måste bannlysas.

Det är långt ifrån angenämt att behöva påpeka dylikt i tidningens spalter, men då vi knappast hava möjlighet att på annat sätt nå det stora flertalet, ha vi sett oss nödsakade härtill. Ett gammalt ordspråk säger att "det är bättre att stämma i bäcken än i ån" — och det är just vad vi velat.

Naturligtvis kan det sägas, att det inte är sämre ställt hos oss i våra kvinnoklubbar än inom andra föreningar. Men detta ursäktar inte oss kvinnor och än mindre rättfärdigar våra handlingar. Vår strävan måste vara att helt utrota detta onda i kvinnoklubbar där det vunnit insteg och i andra förhindra att det någon gång innästlar sig.

Innehållsförteckning.

- Våra uppgifter av S. V.
 Lagstiftning i Tyskland för i huslig tjänst anställda av Johanna Reise.
 Den österländska haremsromantiken i verkligheten av Astrid Forsberg.
 Storstrejken 1909 av S. V.
 Kvinnorna och sjukstatistiken av Jenny Velander.
 Några intryck från en riksdagsresa i Norrland av Olivia Nordgren.
 Tavlans av Goya av Sonja Aminoff. (Följetong.)
 I Björnidet. Klubbrev m. m.

Må vår kvinnorörelse inom partiet bibehålla sin friskhet och förmåga att sprida trevnad, glädje, harmoni och hemkänsla inom rörelsen. Därigenom tillägnar den sig än mer förtroende och sympati och fyller sitt ändamål att samla arbetarekvinnorna till deltagande i arbetet för uppfyllandet av våra krav på bättre förhållanden för arbetareklassen.

Saklighet och kunnighet måste självfallet ådagaläggas i klubbarnas göranden och låtanden, men än mer vilja till att söka göra det bästa för våra idéer, för våra strävanden. Vi ha mycket att sätta oss in i, att söka föra fram av sociala spörsmål, som i en del fall äga utomordentlig betydelse rent lokalt, andra som fordras vakenhet för, till gemensam aktion för hela landet. En del frågor ha svårare att bli förstärkta än andra.

Hur är det ställt med frågan om förlossningshem? Ha kvinnoklubbarna under det senaste året, där förhållandena i denna sak äro otillfredsställande, diskuterat och gjort något för att få fram t. ex. mindre förlossningshem? Förbundsstyrelsen har ganska utförligt för något år sedan tillskrivit klubbarna i denna angelägenhet. Sedan dess ha vi fått många nya klubbar, vilka vi nu uppmana att intressera sig för detta spörsmål. Vi ha att vänta, att i utredningen om moderskapshjälp, även denna fråga skall vara sakkunnigt behandlad och utredd, vilket än mer förpliktar oss att vara intresserade för den.

På partikongressen 1928 blev beslutat att i dess kommunala program införa kravet på upprättandet av "Upplysningsbyråer för kvinnor". Frågan hade förut behandlats på kvinnokongressen, vilken uttalade sig för en sådan punkts införande. I majnumret av Morgonbris detta år har Signe Höjer skrivit en anmärkningsvärd artikel i såväl denna fråga som vad som inrymmes under punkt VII i kommunalprogrammet, nämligen frågan om upprättandet av barnavårdscentraler.

Uppförandet av badhus är säkerligen behövt, särskilt i de mindre samhällena, för att inte tala om rena landsbygden. Den frågan är besvärlig därför att badhusen äro så dyrbara att bygga. I Finland ligger badfrågan mycket bättre till genom att det ännu badas badstu där. Men hos oss gives det säkerligen också utvägar att få den ekonomiska sidan av frågan ordnad. Många kvinnoklubbar ha nog brottats med

problemet och äro säkerligen villiga lämna upplysningar om hur man bäst skall kunna lösa det.

Att få vatten- och avloppsledningar i mindre samhällen och på bruk höra inte till det lättaste, men som ur sanitär synpunkt måste av kvinnorna krävas. Man häpnar storligen över den försaghet, som våra kvinnor på sina håll ådagalägga inför de mest olidliga förhållanden på detta område. Vid påpekanden har det framhållits att det inte skulle vara kvinnornas sak att ordna med detta, utan männens. Vi äro dock av den mening att där förhållandena i dessa ting äro svåra, där är det kvinnoklubbens skyldighet att tillskriva arbetarekommunen med begäran att den träder i bräsch för att dylika anläggningar bliva av samhället verkställda. Om arbetarekommunen är svag och fackföreningen starkare, bör den senare uppvaktas med krav på åtgöranden. Hälsovårdsnämnderna och K. B. äro också instanser som man kan vända sig till, fastän det icke sker utan i fullt samförstånd med arbetareorganisationerna på platsen.

Vidare finnes det många punkter på skolprogrammet, som lokalt kunna ordnas, t. ex. uppflyttande av folkskolan från en lägre till en högre typ etc., införandet av fri skolmaterial, skolbespising m. m.

Rekommenderas: Tag fram parti-programmet av 1928. Läs igenom kommunalprogrammet punkt för punkt på ett klubbmöte och stanna inför de frågor som medlemmarna vilja ha upplysning i. Tag sedan upp dem i tur och ordning på mötena. Om ej klubbens krafter räcka till alla inledningar, så kunna säkerligen sådana erhållas genom arbetarekommunens styrelse.

Ännu mera skulle kunna framhåll-

las, ty det finnes en oändlig mängd av spörsmål som det tarvas åtgöranden uti. Men vi övergå till de socialpolitiska frågorna.

Dessa äro i vårt land många, vilka fordra ingående behandling för att få lösta i bästa möjliga riktning för de mindre bemedlade.

Några av dem skola anges, såsom: Arbetsslöshetsförsäkring, sjukförsäkring, änke- och barnpensionering, moder-

skapsförsäkring och revidering av den allmänna pensionsförsäkringen. Ett nytt betänkande med förslag om behandling av lösdrivare har nu blivit färdigt, vilket säkerligen kommer att bli föremål för många meningsutbyten.

Dessutom ha vi hela det stora komplex av frågor som kunna inneslutas i rubriken socialhygien och som borde intressera alla för studium och överläggningar om.

Med tanke på den efterblivenhet, ifråga om ansvarskänsla inför sin medborgarrätt och i övrigt för de värden som framkämpas av arbetarna, vilket hembiträden lägga i dagen, är det en ofantligt viktig angelägenhet att väcka denna kår till större intresse för organisationsfrågor och de sociala och politiska frågornas innebörd. Där förutsättningar finnas böra kvinnoklubbarna söka bilda

M. I.



vid **BYK** och **BAK**
vid **TVÄTT** och **STÖK**

bliva händerna spruckna och röda. Men detta vanprydande och plågsamma obehag kan man numera lätt avlägsna. Gnid blott in händerna efter slutade bestyr med litet GAHNS MANIOL, som botar och helar all narighet och gör handen vit och vacker.

MANIOL
HÄNDERNAS BESKYDDARE

organisationer bland dem och därtill göra dem intresserade för kvinnoklubbarnas verksamhet.

I det ämnet skulle studiecirklar bildas inom våra kvinnoklubbar.

Skriftspridningen får inte heller försummas. Men skrifterna skola också läsas och naturligtvis i första hand av medlemmarna. Men för många är det svårt att få så mycken tid eller ro i hemmet att det blir utav eller möjligt, varför särskilt inom de klubbar som ha två möten i månaden, upplösning bör ske på det ena.

Vid uppläsningen böra alla följa med i var sitt exemplar. För dem som äro trötta av mångahanda bestyr innan mötesbesöket, är det då lättare att få tankarna samlade.

Vi torde förut ha givit anvisning på de präktiga skrifter som gavs ut till 1928 års val. Om de lästes då, är det så mycket värdefullare att läsa om dem igen. Skriv till förbundsstyrelsen och vi skola förmedla dem. En liten skrift som vi särskilt nu vilja rekommendera är "Studiet av socialismen" av Ernst Wigforss.

I detta sammanhang be vi även få appellera till studium och spridning av Morgonbris. Det är sant att tidningens upplaga väsentligt höjts och utgår långt utöver medlemsantalet i vårt förbund, men det får inte invagga oss i lugn och ro och förtröstan att den nu går av sig självt.

Innan vi sluta denna artikel skulle vi vilja rikta uppmärksamheten på ännu några ting.

Vi ha här uppehållit oss vid agitatoriska spörsmål, uppmanat till vakenthet och studium av kommunala och socialpolitiska frågor, bett er ägna intresse för partiets kommunala program, vilket vi vilja komplettera med att ni naturligtvis skola hysa samma intresse för det politiska programmet, vi ha manat till bildandet av studiecirklar i ett ämne, men inte för att endast detta ämne skall studeras i klubbarna, ty det finnes många, många som inbjuda till studium, vi ha gett anvisning på uppläsningar av skrifter på mötena och agitation för Morgonbris.

Allt detta blir dock utanverk om inte ännu något mera kommer till! Och det är den individuella personlighetens utdaning. Att vi inte trots kunnighet, saklighet och vederhäftighet, trots ett brinnande intresse och ett uppgående i att verka för allt vad som kan tänkas lända till arbetareklassens bästa, försumma att

giva näring, åt vår naturliga böjelse för det vackra, rena och upphöjda, för sång och musik i enkla, rena toner, dansen och sånglekarna med känsla och rytm i. Och så till sist att vi ej må försumma boken, den värdefulla boken, som ger lugn och värde, som låter oss ana språkets skönhetskatter såväl som inblick i människornas väsen, dess lyckolängtan och strider av inre och yttre art.

Med ett ord, vi få icke bliva några maskinmänniskor, trots maskinteknikens uppfinningar på alla områden och ersättande av den mänskliga kraften.

Genom att vara på vakt och icke göra oss till slav för teknikens maskinkultur och krims kramsformer är det som vi skola, trots förvirringen av förmenta värden, kunna slå vakt om den verkliga bildningen, som höjer anspråken på livets gestaltning även under vardagen.

Vid studiet av socialismen böra vi inte stanna enbart vid dess materiella och ekonomiska problem, utan låta oss besjålas av socialismens moraliska syn och inställning och den idealitet och rättfärdighetskänsla som från början varit den drivande kraften i vår rörelse.

S. V.

Genom organisationen finns det möjlighet för arbetarna att vinna gehör för sina rättvisa krav.

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad.

KURSER I MEDBORGAR-KUNSKAP

Höstkurs 10—31 okt.

Historia med statskunskap, psykologi, kommunalkunskap, mötesteknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor. Gymnastik och sång.

Minimiålder 25 år. Stipendier kunna sökas.

Begär prospekt hos

Rektor Honorine Hermelin,
adress: Fogelstad, Julita.



Arbetardemokratin. — Spaniens gåva till Internationella arbetsbyrån i Genève.

Arbetardemokratin måste sätta sig i besittning av den politiska makten i olika länder. Endast i regeringsställning, under intim samverkan mellan folken, kunna problemen lösas och den byggnad resas, som skall hava utsikt att hålla stånd mot krigsriskernas påfrestningar. Denna maktens övertagande kan icke — utan att arbetarrörelsen helt förändrar sin nuvarande inställning — ske annat än genom parlamentariska medel. — — — Man har att hoppas att systemskiftet i Tyskland och England med tillräcklig klokhet skall bli utnyttjat. Det kan bli en impuls till ny demokratisk framryckning över hela linjen med syfte att störta krigssamhället och binda kriget med länkar, som hålla. Men denna framryckning måste bli metodisk och samfärdig; icke urarta till en rencontrestrid, förd utan plan och utan stora linjer.

Det är två ting, som en segrande arbetardemokrati — utom vad förut sagts om den ekonomiska anpassningsförmågan — måste hålla för ögonen, för att den icke skall misslyckas i sin uppgift. Den måste med sin internationalism kunna förena nationalkänsla samt vara beredd att med lämpliga medel — innan folkens internationella organiserande framskridit tillräckligt långt — hävda folkens säkerhet till rätt och säkerhet.

K. A. Bratt.

**GYNNA MORGONBRIS
ANNONSÖRER!**

Lagstiftning i Tyskland för i huslig tjänst anställda.

Av den sedan länge motsedda s. k. Hausgehilfengesetz, d. v. s. en lag avseende att reglera förhållandet emellan husbönder och tjänare i privat tjänst, har nu äntligen ett utkast till dylik lag av arbetsministeriet förelagts riksrådet, till dess vidare åtgörande.

Synnerligen lärorik är redan historien över dessa försök till lagstiftning på ifrågavarande område.

Det första steget till en mera tidsenlig reglering av arbetsförhållandena för de i hushållstjänst anställda hembiträderna var upphävandet av tjänstehjonsstadgan.

Inom denna stadga, som för olika områden av riket var högst olika, fanns en hel mängd sinsemellan synnerligen skiftande förordningar. I en sak stämde dock alla överens: att gent emot husbönderna göra tjänarna rättslösa. Priske dem under oinskränkta villkor åt deras herrskaps godtycke.

På denna grund har socialdemokratin städse sedan länge bekämpat denna föråldrade "rätt". Visserligen saknade den resurser att få densamma avlägsnad så länge överherrsstaten ägde bestånd. Men så fort sammanbrottet ägt rum och folkdeputerades råd den 12 november 1918 gav ut sitt upprop till det tyska folket, hette det bl. a. i detta att: tjänstehjonsstadgan varder härmed försatt ur kraft.

Därmed var vägen fri för en för hela riket gemensamt gällande lag å hithörande område. Påstötningar i denna riktning hade

ingalunda saknats. Riksdagen har också upprepade gånger uttalat sig för en dylik lag. Riksarbetsministeriet utarbetade också ett lagförslag som den 20 september 1921 förelades det dåvarande s. k. riksekonominrådet. Detta underkastade förslaget en ingående behandling och föreslog väsentliga förändringar, men instämde för övrigt i sitt utlåtande till ett dylikt lagförslags framläggande. Riksarbetsministeriet ändrade därpå sitt förslag och framlade detsamma inför riksrådet den 22 dec. 1922. Här har det sedan dess emellertid alltjämt förblivit liggande till följd av de svåra ekonomiska förhållandena, som framför allt den tiden förhärskade.

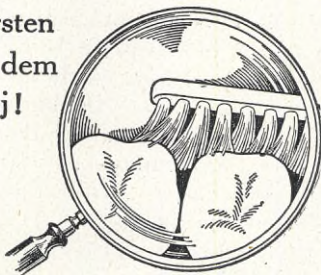
Så snart valutasvårigheterna lättade sattes fordran ånyo in för en lags antagande. De under mellantiden inträdda förändringarna i gjorda utkast har föranletts av tilltänkta eller gjorda ändringar i planerna för lagarna angående arbetarskydd och yrkesutbildning. Motiveringen till det utkast som offentliggjordes 6 juni 1928 förorsakade en livlig diskussion och de däri framkomna önskningarna har i det nu framlagda förslaget delvis beaktats.

I motiveringen till det gjorda utkastet framhålles, huru det i de förut gjorda förslagen poängterats, att skydd för den anställda endast föreslagits i ytterst blygsam omfattning, och endast innefattat vad husbondefolket hittills ansett som i huvudsak självklart. Samma uppfattning präglar även det nu framlagda förslaget. De sakliga ändringarna av föregående förslag äro i detta inga förbättringar. De betydelsefullaste invändningarna mot föregående förslag ha icke beaktats.

Till och med de officiella betygen äro bibehållna. Dessamma skola även vara försedda med fotografi och egenhändig underskrift av hembiträdet. Den högsta lokala, officiella myndigheten å ortsområden med minst 100,000 invånare äger befogenhet att föreskriva och fastställa arten av dessa betygs formulär, gällande för i huslig tjänst anställda.

I motiveringen framhålles att redan talrika andra grupper arbetsanställda som sysselsätts i privat tjänst i husen, t. ex. gas-, elektricitets- och telefonarbetare, i tidningsförlag anställda o. s. v., påbjudas officiella betyg med resp. fotografier. I dessa fall ligger dock saken annorlunda. Dessa senare i många privathus tjänstgörande böra ha dessa

Borsten
när dem
ej!



Små föreningar — de farligaste för tänderna

De små föreningarna äro farligast för tänderna, ty de gömma sig undan i munhålans många små skrymslen — mellan tänderna, i tandköttsfickorna — där borsten ej når. Oxygenol-tandcremens stora förtjänst är att den effektivt avlägsnar även dessa små farliga orenligheter — att den dödar alla i dem redan utvecklade mikroorganismer. Lagg märke till, hur det liksom kokar, när Oxygenolen kommer i beröring med

Oxygenol gör vad ingen annan tandcrème kan — den renar där borsten ej kommer åt.

matrester o. d. i munhålan. Det är den av Oxygenolen utvecklade syrgasen, som utför sitt renande och desinficerande värv. Därför att den är en gas kan den tränga in överallt — kan rena även där borsten ej kommer åt. Försök en tub Oxygenol nästa gång. Ni kommer att bli förtjust över hur vita tänderna bli — nästan genast — och över den härliga känsla av grundlig renhet den ger.

Extra Stor tub 1:—
Normaltub 0:75



Renar mellan tänderna

betyg för att styrka sin anställning. I fråga om hembiträden åter äger denna praxis ingen giltig grund. Arbetsgivaren kan icke från dessa officiella betyg draga några slutsatser om sökandens lämplighet för tilltänkt plats.

Förslaget innehåller bestämmelser om att den anställda under uppehåll i arbetet skall ha möjligheter att få vistas i ett ljusst och, under den kallare årstiden, även uppvärmt rum. Är den anställda även boende i huset så bör ordentligt sovrum stå till förfogande, läsbart in- och utvändigt.

Angående uppvärmningen av sovrummen har denna ej uttryckligen föreskrivits, beroende på att mångestäderna sakna dessa i hyresvåningar eldningsmöjligheter, samt åberopas att det i stora delar av riket ur klimatiska synpunkter ej kan vara så stor olägenhet att befara i detta avseende för de anställda (!).

Detta sista påstående har åtminstone sislidna vinter visat sig vara falskt.

Därför kunna icke de "vanliga jungfrukamrarna" utan uppvärmningsmöjligheter godtagas. Det "vanliga" måste ändras fortast möjligt i detta avseende.

Den dagliga arbetstiden inskränkes icke omedelbart enligt förslaget. Blott obruten nattro föreskrives, minst 9 timmar, för anställda under 18 år minst 10 timmar.

Beträffande moderskapsskydd kommer detta under bestämmelserna av "lagarna om sysselsättning i arbete före och efter nedkomst" av 1927. De anställda kunna vägra att arbeta endast 4 veckor före sin nedkomst samt 2 veckor efter densamma. Under ytterligare 4 veckor kunna de även vägra att utföra särskilt tungt och svårt arbete eller också att utföra något arbete alls.

Det nya utkastet antyder även försämringar i jämförelse med det referentutkast som förut offentliggjordes. Sälunda skall, enligt nya förslaget, undantag av lagens tillämpning ske för anställda, som inneha en mera självständig ledning inom hushållet. Dessa undantag äro icke allenast oberättigade, de kunna också tjäna ett kringgående av lagens tillämpning.

En eftermiddag i veckan stipuleras en fritid av minst 4 timmar samt varannan söndag från kl. 3 e. m. I jämförelse med föregående förslag saknar man också här vidare föreskrifter som bort höra hemma i detta moment av lagen.

Under arbetsskydd äro samman-

fattade: ungdomsskydd, skydd för barn samt allmänna skyddsföreskrifter.

Ungdomsskydd stipulerar att anställda ej få hindras av sitt arbete att fullgöra den lagligt fastställda skolplikten.

Minderåriga äro förbjudna anställning hos sådana personer som vanemässigt bedriva otukt som förvärvskälla eller personer som upplåta bostad åt dylika. Detsamma gäller även beträffande fall där arbetsgivaren i huset, hans maka eller hushållsledare begått sedlighetsförbrytelse som kommer under bestraffning med mistande av friheten, enligt vederbörande lagparagraf.

Skydd för barn föreskrives: att barn under sitt fjortonde levnadsår, som ännu icke fullgjort sin skolplikt eller ännu är skolpliktigt icke må sysselsättas för förvärvsarbete emellan kl. 8 e. m. och 7 f. m. och icke må sysselsättas före förmiddagslektionerna. Sysselsättningen får icke räkna längre än högst 3 timmar och under skolfrierna 4 timmar per dag. Vid middagen är en vilotid av minst 2 timmar stipulerad. På eftermiddagen bör sysselsättningen ej äga rum förrän minst en timme efter lektionstidens slut. De båda sista momenten gälla icke om den anställda erhåller middagskost där anställningen innehas. Synnerligen betänkliga undantag.

Barn under 12 år torde icke anställas.

Allmänna skyddsföreskrifter stipuleras: arbetsgivaren bör icke anvisa arbetstagaren ett sovrum som kan vara menligt för hans hälsa eller sedlighet.

Arbetsgivaren bör ej fordra sysselsättning under den minimitid för vila, som föreskrives i paragraf 11 mom. 2 av hithörande lag.

Barnsängskvinnor torde icke sysselsättas i tjänst innan två veckor gått efter deras nedkomst.

Endast dessa bestämmelser skola genomföras med myndigheternas försorg och säkerställas medelst straffhot. Dessa inskränkningar av lagen äro gjorda på grund av att husmoderförbunden energiskt vänt sig mot myndigheternas inblandning i detta hänseende. Därigenom förlorar också lagens föreskrifter nästan allt värde. Visserligen kan en anställd lagsöka sin husbonde om det brytes mot bestämmelserna om arbetarskydd, men då må denne också betänka att ett avskedande antagligen följer. En anställd är dock berättigad att efter en kortare uppsäg-

ningstid sluta sin innehavda tjänst. För detta är dock den nya lagen icke nödvändig. Den har i stället till mission, att tvinga sådana arbetsgivare, som ej ha känsla för en lämplig behandling av sina tjänare till en dylik. Häri brister likväl det nu föreliggande lagutkastet i viktiga punkter. Så t. ex. med hänsyn till lämpligt uppehållsrum och med avseende å fritiden. Vidare att anställda bör kunna göra anspråk på en bädd till sin egen disposition och lämplig anordning för tvätt, samt säkert förvaringsställe för sina tillhörigheter. Vilopauserna för anställda över 14 år, särskilt för intagande av måltider till lämpligt avpassande och motsvarande arbetets art, alla dessa och många andra liknande bestämmelser skola icke gälla som arbetarskydd och således ej heller ligga under myndigheternas uppsikt, varför arbetsgivaren kan underlåta att beakta dessa lagens föreskrifter utan straffpåföljd.

Slutligen är efterlevnaden av denna lag föreslagen att stå under uppsikt av arbetsskyddsbyrån under det föregående var avsedd sortera under näringsuppsiktsbyrån. Arbetskyddsbyråer i den mening lagen avser bestå ännu ej. De skola först i kommande arbetsskyddslag föreslås och upprättas. Först sedan detta skett blir det möjligt att döma om dessa lämna sig för uppgiften.

I helhet tillfredsställer det nu föreliggande lagförslaget icke våra önsknings. Men det är dock en grund att äntligen börja utarbeta en lag i berörda avseende för riksrådet. Det är därför att önska, att riksrådet ej längre må uppskjuta ärendet utan snarast möjligt införa riksdagen förelägga ett lagförslag.

Johanna Reise.
(Ur Die Genossin.)



Den österländska haremsromantiken i verkligheten.

Rora Asim Khan: Flykten från hare m. Bonniers förlag, Stockholm. Pris kr. 6: 50.

En ung svenska gifte sig i Berlin med en man från Afganistan, måste halvt mot sin vilja följa sin make till hans barbariska asiatiska hemland och råkade så illa ut, att det var med nöd och med välvilligt bistånd av tyska legationen, som hon kom helskinnad ifrån äventyret. Åter ett exempel på det olycksdiga i mötet mellan öst och väst. Nu kan man ju undra, varför en ung dam, som varit blind och fördomsfri tillräckligt för att ge sig in i ett dylikt äventyr genast skall behöva berätta hela världen där- om, och man kanske t. o. m. gör elaka antydningar om vädjande till sensationshunger. Men de elaka insinuationerna tar man helt och hållet tillbaka, då man läst boken. Historien om Rora Asim Kahns upplevelser är inte blott en spännande roman ur livet, den är ett ytterst intressant aktstycke, som bl. a. kastar ett bjärt sanningens skimmer över kulturella och politiska förhållanden i det för närvarande oroliga hörnet av världen, som kallas Afganistan. Och man får här veta litet om hur det går till, då konungen i denna halvilda stat söker "europeisera" sitt folk, och hur han och hovet skaffar sig medel till en dyrbar Europa-resa.

Svenskan Aurora Nilsson vistades i Berlin för att studera musik. Där gjorde hon bekantskap med den unge österlänningen Asim Khan, son till en förnäm afgan, en förste minister hos den förre afganske konungen. Den unge afganen var av sitt lands regering sänd till Berlin för att studera. I augusti 1925 blev den unga svenskan österlänningens hustru men hoppades naturligtvis, att hennes make skulle kunna frigöra sig från sin tjänst hos afganska staten, och att hon om möjligt skulle slippa bli släpad till ett österländskt harem. Äktenskapet gestaltade sig också mycket lyckligt, så länge paret uppehöll sig i Berlin, då Asim Khan denna tid varken i tänkesätt eller seder skilde sig från en europé.

Emellertid blev den unge orientalen av sin regering hemkallad. Först vägrade hans unga hustru, att följa honom till en för henne fullständigt främmande miljö. Men maken lyckades med tillhjälp av afganska beskickningen i Berlin tysta hennes invändningar. Innan hon reste skulle hon dock få besöka sin familj i Sverge. Då hon kom tillbaka från denna resa, som blivit utsträckt över den överenskomna tiden, fick hon en liten aning om, vad som väntade henne. I ett utbrott av vansinnig svart-

sjuka sökte mannen döda henne och sårade henne svårt vid tinningen. Fastän hustrun fick en nervechock och blev halvdöd av skräck över denna behandling, beslöt hon sig ändå för att följa sin man, som hon älskade och ännu inte kände såsom orientalen utan endast i det västerländska kulturskalet. Hennes förhoppning var också att kärleken skulle besegra allt. I Bombay, där det unga paret gjorde ett uppehåll på resan hem för att invänta tillökning i reskassan, försökte Asim Khan för andra gången att döda sin hustru, denna gång av svartsjuka på afganske konsuln. Redan nu hade han börjat behandla sin västerländska hustru som sin slavinna, som han hade rättighet att piska och misshandla efter behag. Det är ofattbart, att en svensk kvinna i en sådan situation inte till vad pris som helst sökte komma ifrån en sådan man. Men dels visste ännu inte Rora Asim Khan, vad hon gick till mötes, dels stod hon ensam och medellös i en främmande världsdal och dels — vilket väl var avgörande — älskade hon ännu sin make och var rädd att förstöra hans möjligheter att skapa sig en ställning i Afganistan.

Det var en dyster anglick, som mötte den unga svenskan i hennes makes hemland. Hela landskapet tedde sig som en torr och ofruktbar öken och själva huvudstaden, Kabul, var något av det tråkigaste man kunde tänka sig. Husen voro grå lerhyddor med fönstren inåt gården — aldrig ett fönster och sällan en dörr utåt gatan. Asims hustru mottogs av hans familj och stoppades in i ett harem, d. v. s. ett fängelseliknande rum nästan utan fönster och med grå lerväggar, vars dödliga tråkighet inte lindrades av något, varken tapeter, målningar eller tyger. Här uppehöll sig husets kvinnor och barn och deras gäster, många personer i ett enda rum. Inte en tillstymmelse till möbler fanns i rummet men i stället en hel mängd madrasser, på vilka kvinnorna sutto om dagarna och lägo om nätterna. Dessa kvinnor måste i sin barbariska naivitet ha verkat närmast skrämmande på den unga svenskan. De buro sitt lands dräkter med omsorgsfullt beslöjade ansikten, bara de visade sig utanför haremets stängsel, de voro målade i ansiktet, på händerna och på de nakna fötterna och buro ringar på armar, ben, tår, i ögonen och varhelst en ledig plats fanns på deras bruna kroppar. Den vita kvinnan väckte sensation i deras krets, och de vätte på fingret och berörde hennes hud för att känna efter, om vitheten var äkta. Måltiden var väl den svåraste prövningen för en civiliserad kvinna. På en

Då det bakas-



använd alltid det förnämsta bakpulvret — det kostar inte mer än andra. Godtag därför endast Rumford — det underbara fosfatbakpulvret, som sedan mer än 70 år över hela världen åtnjutit husmödrarnas förtroende.

ÄKTA endast med namnet RUMFORD å lock och etikett.

Säljes aldrig i lös vikt!

RUMFORD

bordduk på golvet framsattes jättestora, tvättfatliknande lerkärl med ris och kött av höns och får. Kvinnorna stoppade sina smutsiga fingrar ned i krukorna och sökte efter köttbitarna, smackade, rapade och betedde sig som svin. Tallrikar, gafflar och knivar äro okänd lyx i de afganska hemmen.

Inte underligt att den åtta dagar långa bröllopsfesten, som här åter måste firas för Asims familjs skull höll på att ta livet av den unga svenskan. De kvinnliga bröllopsgästerna levde då sammanpackade i harem- met dag och natt, medan bruden lades på sjuksängen i ett närliggande rum, bl. a. på grund av den för en europeisk kvinna så kännbara bristen på frisk luft. Hennes make tog saken lugnt. Hans hustru var ju gift med en afgan och fick finna sig i afganska seder. Det hem, som hon fick flytta till tillsammans med sin make efter det fruktansvärda bröllopet var lika dystert och primitivt som andra afganska hem. Här skulle hon nu leva i en omgivning, där man inte hade det ringaste begrepp om hygien och västerländska seder.

På en enda natt dödade hon t. ex. över etthundratjugu vägglös. En gammal tjänarinnan blev upptäckt i sista minuten, då hon höll på att gifta ihjäl det unga paret. Hon visade sig med förgråtna ögon inför sin matmoder och erkände, att det var därför att Asim Khan "aldrig mera sov hos henne". Hon var hans "gossehustru",

(Forts. å sid. 14.)

Den stora striden 1909.

Det är nu tjugu år sedan arbetarna gingo ut i storstrejken. Den var vid den tiden väldig i sina dimensioner, men imponerar lika mycket i dag genom sin omfattning. 300,000 arbetare som beredde sig att med de korslagda armarnas vapen besegra ett arbetsgivaredöme som under de två senaste åren alltmera sökte komma deras organisationer till livs och få arbetaren helt i sitt våld.

Från den 4 augusti till den 3 september varade själva storstrejken, därefter inträdde den i sitt andra skede, som väl lämnade de bittraste minnena efter sig.

Det karakteristiska för svenska arbetaren var att även denna strid, som varade i fyra veckor, förflöt utan förlöpningsfrån arbetarnas sida. Att det inte saknades situationer då tålmodet sattes på hårda prov var då säkert. Och än i dag kunna vi känna stolthet över den moraliska storheten hos de kämpande skarorna att de ej tillgrepo våldet.

Det var säkerligen icke endast de fackliga organisationerna som arbetsgivarna beredde sig på att slå ned, utan samlingen inom borgardömet gällde säkerligen lika mycket att ge den socialdemokratiska rörelsen ett dräpslag.

Hur därmed lyckades kunna vi bäst i dag bedöma.

Landsorganisationen står i dag



Holterman Go' morron, gossar!

(Ur Söndags-Nisse 1909.)

med en organiserad styrka av över 60,000 arbetare och socialdemokratiska partiet räknar inom sina leder över 25,000 män och kvinnor.

Att i Morgonbris gå in i detaljer om stridens ursprung och vad den gällde för olika arbetsgrupper kan ej bli frågan om, men vi ha dock velat med några ord bemärka 20-årsminnet av den händelse som för oss alltid kommer att stå som en milstolpe på vägen i arbetareklassens solidariska kamp för frihet och människovärde.

I samband med 20-årsminnet har Arbetarrörelsens arkiv anordnat en utställning som återuppväckt många minnen från de dagarna. Man får här ett förtäat intryck av de

känslor som rörde sig på olika håll. Här är handskrivna anonyma brev med hot i olika avseenden mot förgrundsfigurerna, välmentat upprop till arbetarna att svika sin organisation, sympatiuttalanden och värdeomdömen från radikala borgare.

Bland föremålen finna vi en liten skrift med stor rubrik: "Vargaflockens moral", skriven av Kata Dalström med anledning av storstrejken.

På annat ställe läsa vi:

"Spårvägspersonalen erbjudes en lönenedsättning av ända upp till 600: — kr. pr år.

Ålderstigna med 20 och 30 års tjänstgöring förvägras återgå till arbetet.

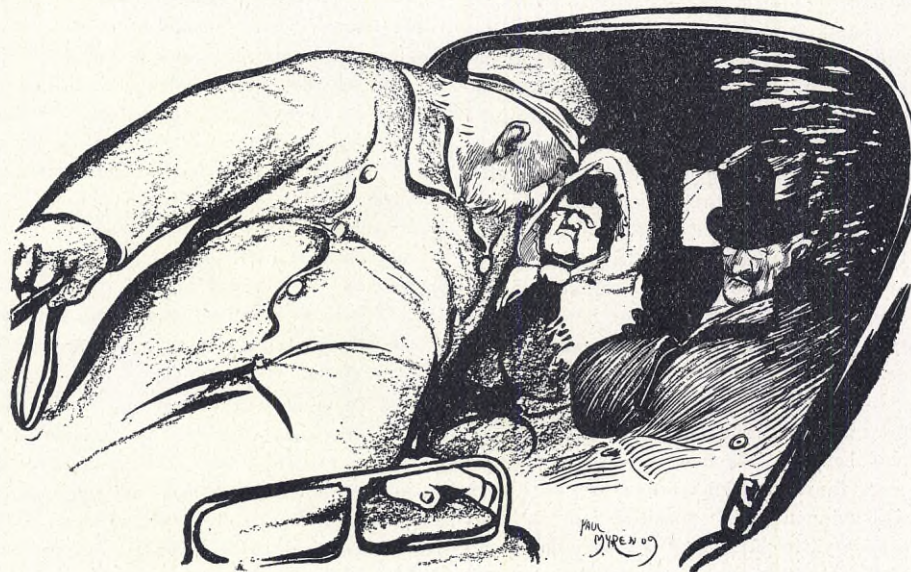
Åk ej spårvagnarna."

Detta opus härör sig från efterdyningarna av striden.

Skämtpressen var även verksam och vi kunna inte neka oss nöjet att införa ett par bilder från dem. Skalderna strängade även lyrorna. Här införes sista versen av Karl-Erik Forsslunds ståtliga dikt Den 4 augusti 1909.

Å sol, må som i dag du skina
på striden ner från himmel blå —
må städs den i ditt tecken stå!
Lys kämparna, de äro dina!
De äro vågor i en flod,
som glider fram
trots mur och damm —
de äro grenar av en stam,
som växer stark och sund och god,
som rak och lugn skall stånda
i storm och nöd och vända!

S. V.



Frum: Hörnu kusken, raska på litet — det här går för uselt!

Kusken: Kuska mig hit och kuska dit, kärring, mitt namn är generaldirektör Rosenström.

Storstrejken



i Spanien.



i Stockholm.

Kvinnorna och sjukstatistiken.

Av Jenny Velander.

Kvinnors rätt att inneha befattning i statens tjänst skapar möjligheter att jämföra män och kvinnor som arbetsvärdetillgångar som icke funnits så länge de arbetade i olika slags verksamhet. Kvinnan blev i regel undervärderad, ty hennes lön — om hon fick någon — var godtyckligt bestämd av privata intressen och likaså hennes utbildning och övriga arbetsvillkor. Därav uppstod en allmän föreställning att mannen är stor, stark, frisk och av hög kvalitet på arbetsmarknaden, kvinnan liten, svag, sjuklig och av låg kvalitet. Med en allmän opinion kämpar den enskilde förgäves — den måste övervinnas genom undersökningar av verkligheten, verkställda efter justa metoder av opartiska och skickliga granskare och det måste finnas resonans i den undervärderade gruppen för att stå solidarisk i rehabiliteringen av sitt goda namn och rykte.

Med så små kvinnliga tjänstemannagrupper, likvärdiga med manliga, som finnas i Sverige och så kort tidsperiod som de varit i verksamhet, är det omöjligt att få en vederhäftig statistik som instrument för bedömning av kvinnan som värdetillgång i statens verk, som statsrevisorerna ha försökt sig på att göra en sådan, kanske för att få någon hållpunkt vid den nu kommande revisionen av nu gällande avlöningsreglementen. Men då de uttala sin på det insamlade materialet grundade mening att kvinnorna ha mindre fysisk motståndskraft och sålunda även mindre lämplighet för innehav av de av utredningen berörda tjänsterna, då måste denna statistik synas i sömmarna. Detta har gjorts av de kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd, som sammanfattar resultatet i en skrivelse till statsutskottet.

Granskarna anmärka på så väsentliga fel och brister att det är klart och tydligt att hoppet att nu genom statsrevisorerna få en vederhäftig utredning, belysande kvinnan som arbetsvärdetillgång i jämförelse med mannen som sådan, är totalt grusat. Revisorernas slutsats framgår icke av det insamlade materialet, ty den har intet logiskt sammanhang därmed, utan förefaller vara ett utslag av ovannämnda allmänna föreställning om kvinnans mindervärdighet.

Tiden som undersökningen omfattar är endast ett år och detta influensåret 1927. De jämförda grupperna äro icke jämförbara, ty de äro icke jämställda i arbetsförhållan-

den och arbetsvillkor. Så t. ex. jämföras manliga tjänstemän i högre lönegrader och kvinnliga biträden. I tabellen om sjukledighet förekomma många manliga tjänstemän med längre och bättre placerad semester vilket minskar den manliga sjukfrekvensen. Ibland drar man slutsatser utan jämförelsematerial, t. ex. undersöker hur den kvinnliga parten påverkas av ett särskilt monotont arbete med så gott som obefintliga befordringsmöjligheter men icke den manliga gruppens påverkan av samma faktorer — sådan manlig grupp saknas helt.

Bearbetningen av materialet är påfallande inkorrekt. Så t. ex. fås i en tabell rörande sjukledighet för vissa tjänstemän 109 dagar, då enligt avlöningsbestämmelserna högst 66 kunnat erhållas, i en tabell figurera 135 gifta och 34 ogifta kvinnor i 13—30 lönegraderna men där finns bara 4 ogifta och inga gifta, i 8—10 lönegraderna anges 8 kvinnor ha 23 sjuksemestrar men i verkligheten ha inom samma kategori endast 3 åtnjutit sjuksemestrar. I en tabell anges 3 kvinnor ha åtnjutit sjuksemestrar i samband med semester men enligt samma tabell har endast 1 åtnjutit sjuksemestrar. När till denna lilla axplockning lägges att många tabeller ha genomgående felaktiga siffror, förstär man att revisorerna själva beklaga svårigheten att bedöma "så svåra och ömtåliga spörsmål" och deras medgivande att "tillfälliga omständigheter kunnat inverka på resultatet".

Centralrådet har givit ytterligare belysning åt detta genom att utarbeta statistik omfattande 7 ½ år (1 juni 1921—1928) för de enda jämförbara manliga och kvinnliga kårerna inom kommunikationsverket. Av det insamlade materialet, varav dock endast en del ställts till dess förfogande, har det utarbetat en noggrann statistik. I båda fallen visar det sig att siffrorna för manliga och kvinnligas sjukfrekvens stå varandra mycket nära, t. ex. för postexpeditörerna endast 0.4 till männens fövör.

Men för kvinnorna är saken ett *giv akt*. De måste reagera mot att en ovederhäftig allmän föreställning får skynta fram i statsförvaltningen och de måste inse att det är på dem själva det beror, om de ska ernå de förmåner som deras egenskap av värdefull tillgång i statens tjänst berättigar dem till. De få icke längre låta sig imponeras av vilka som helst auktoritativa eller icke auktoritativa omdömen utan själva pröva verkligheten, respektera den och vinna statsmakternas respekt för den.



Årsbok för HEM OCH HUSHÅLL

Det trevliga omslaget till Årsbok för Hem och Hushåll — nyss utkommen — som synes här ovan, är utfört av artisten Curt Peters, som även givit boken dess smakfulla utstyrelse för övrigt. Årsboken, vilken utges av Föreningen för Rationell Hushållning är en tilltalande publikation. Den behandlar sådana ämnen som lagstiftning, nationalekonomi och varukännedom vid sidan av mindre svårsmälta. En utredning om rationaliseringen — funktionalismen — och hemmet, av arkitekt Erik Rockström, har särskilt aktuellt intresse, och detsamma kan man säga om redaktör Odhes uppsats om konstsilkeindustrin, "Skogen som blir kläder". D:r Karin Kock behandlar i ett nationalekonomiskt kåseri de elementära principerna i detta ämne, advokat Märta Björbom-Romson, försöker göra husmödrarna förtrogna med äktenskapslagen, och dessutom får man sakkunnig vägledning i de grenar av varukännedomen, som representeras av "De ätbara fettarterna" — d:r Jarl Lublin — och "Våra dagliga gifter" — d:r Iwan Bolin. Trädgårdsarkitekten Ester Claesson lär husmödrarna välja och sköta sina krukväxter, Vagabonde ger inblickar i Ett småbarns psyke, doktorinnan Anna Hanner berättar om sina erfarenheter som husmor i Abessinien och fröken Tilda Hansson ger självförsörjande praktiska husliga råd. En intressant och gedigen bok, som husmödrarna ha mycket att lära av. Pris kr. 2: 50.

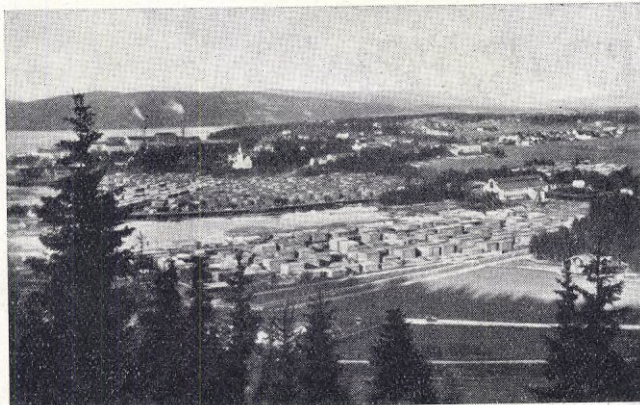
Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Några intryck från en riksdagsresa i Norrland.



Angermanälven: utsikt vid Strömsnäs och Svanö.



Kramfors.

Bland den mängd av frågor riksdagen har att avgöra, förekomma en del som gemenligen gå under benämningen "norrlandsfrågor" och som röra sig om olika problem: kommunikationer, skogs- och bergsbruk, skolförhållanden etc., vilka alla ligga något annorlunda till uppe i de nordliga trakterna än i det övriga Sverige. Svårigheterna vid dessa frågors behandling ligga ofta ofta däri, att riksdagsrepresentanterna från andra delar av landet i stor utsträckning äro obekanta med förhållandena däruppe och därför ha svårt att bedöma vad som behövs i denna vidsträckta landsända, med dess säregna natur- och klimatförhållanden och de blandade folkkraser som ha sitt hemvist här.

För att ge lagstiftarna tillfälle att på ort och ställe skaffa sig någon kännedom om norrlandsförhållandena ha riksdagsresor dit upp anordnats vid ett par tillfällen och nu senast under innevarande sommar, då omkring ett och ett halvt hundratal riksdagsledamöter — däribland andra kammarens hela kvinnliga uppsättning — avlade ett elva dagar långt studiebesök i Västerbottens och Norrbottens län.

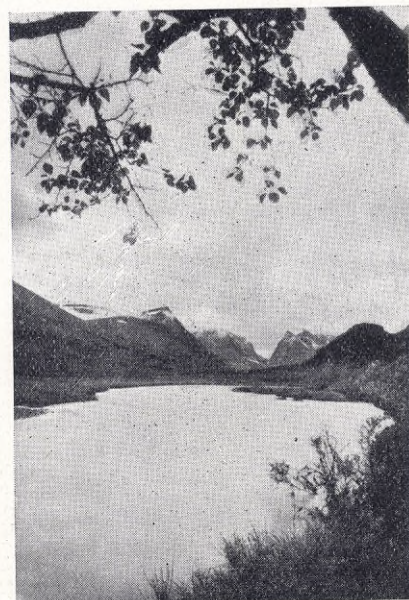
Det blev en i allo angenäm, intressant och rikt givande resa, samt för mig personligen, och som jag tror för många av deltagarna, en verklig upplevelse, som kommer att bevaras i kärt minne. Jag tror också att många av oss, särskilt de utav oss som äro bosatta söderut, genom detta besök bibringats en helt annan uppfattning om Norrland och dess befolkning, deras behov och den betydelse detta landskap har för landet i dess helhet, än vad vi tidigare haft.

Att framför allt en sydskåning kände sig djupt gripen av den norrländska naturens storslagna skönhet är helt naturligt. För den som hör hemma i ett landskap, där man endast har de stora vidderna att blicka ut över, där skogen är mycket sparsamt representerad, bergen och de mäktiga vattenfallen okända företeelser, var det av en betagande verkan att skåda den underbara tavla som här rullades upp för ens blickar. De milsvida skogarna, de malmfyllda bergen och brusande vattenfallen, var för sig bärande inom sig rikedomar som göra Norrland icke allenast till det stora sagolandet utan även till ett framtidsland, allt var för mig, som aldrig tidigare varit i tillfälle att bese dessa delar av vårt långsträckta land, något nytt och underbart.

Vad som överraskade mig var den stora bördighet som var rådande, särskilt i Västerbotten, men delvis även i Norrbotten. I förstnämnda län fanns det platser där jorden bar en gröda som kunde mäta sig med sydskånes, och i Luleå var jag i tillfälle att se köksväxter, som stodo vackrare och voro längre komna än i min egen bördiga hemtrakt. Uppe i Böle i Norrbotten kunde en gammal fruktodlare med berättigad stolthet uppvisa en fruktträdgård som kunde tävla med vilken som helst sådan söderut. Det blev en grundlig korrigerig av min tidigare uppfattning om Norrland såsom ett kargt och dystert landskap, föga fruktbart, med ett hårt och kallt klimat, samt med en befolkning existerande under fattiga och svåra förhållanden. Naturligtvis funnos även sistnämnda företeelser, och det undgick ingalunda mina blickar att sto-

ra delar av folket, särskilt i Norrbotten, har att under svåra och säregna förhållanden kämpa en hård kamp för tillvaron, men en genomgående företeelse, såsom jag föreställt mig, var det dock icke. Norrland har tydligen stora framtidsmöjligheter även på jordbrukets område.

De industriella anläggningarna vi sattes i tillfälle att bese voro imponerande. Där var Robertsfors i Västerbotten med sina många, olika anläggningar, sågverket, sulfatfabriken, mönsterladugård och egna hem för arbetarestammen. Det står under ledning av den för sin driftighet och humanitet kända industridynastin Kempe och allt vittnade om att goda förhållanden voro rådande mellan företagare och arbetare. Sålunda har det på över 25 år icke förekommit någon arbetskonflikt vid bruket, vilket torde vara något gan-



Toulpargorni från Ladtdjodalen.



Lapplägret vid Pålnaviken.



Nomadskola i det fria.

ska enastående. Arbetarna äro organiserade, men icke arbetsgivaren. En pensionskassa finnes sedan 1900 för brukets arbetare, varur pensioner utgå till såväl medlemmar som medlemmars änkor, med belopp varierande från 100 till 200 kr. pr år. Avgifterna till denna pensionskassa utgå med kr. 2:50 pr år vid inträde i unga år och betalas till uppnådda 55 år, då pension i vissa fall utgår. Bruket har vid olika tillfällen donerat sammanlagt 195,000 kr. till denna kassa liksom en arbetarnas sjuk-kassa t. o. m. 1928 av bruket erhållit i bidrag omkring 80,000 kr.

Bolidens gruva, det nyaste gruv-samhället i Västerbotten, artar sig att bli ett riktigt mönstersamhälle, planlagt in i detalj. Här fanns vatten, avloppsledning och alla moderna bekvämligheter och detta innan man ännu kommit riktigt igång med driften. Och arbetarebostäderna med sina präktiga inredningar och pryddliga exteriörer, omgivna av vackra gårdsplanteringar, voro mycket tilltalande. Till och med barnens trevnad var det sörjt för ge-

nom anordnandet av vackra lekplatser. Boliden torde med tiden bli ett andra Kiruna.

Sjukhusförhållandena i Västerbotten föreföllo att vara synnerligen välordnade att döma av vad vi fingo se i den vägen. Sälunda fanns vid sjukstugan i Bureå, utom mönster-gilla sjuksalar och anordningar i övrigt, även inrymd en förlossnings-avdelning, vilket särskilt tilltalade oss riksdagskvinnor, då ju dylika kommunala förlossningsavdelningar eller förlossningshems anordnande mera allmänt i vårt land, utgör ett speciellt kvinnligt önskemål, vilket vi hoppas skall bli realiserat i samband med lösningen av den under utredning varande moderskapsförsäkringsfrågan.

I fråga om en gren av den vårdande verksamheten av de tuberkulösa fann jag Västerbotten rent av vara före en del andra län i landet, nämligen vad det gällde omhändertagandet av friska barn till tuberkelsjuka föräldrar, för vilka barn särskilda barnhem inrättats på flera platser inom länet, Dessa barnhem, av vilka

vi besökte ett par stycken, voro av den beskaffenhet att det vore önskvärt att dylika funnes över hela landet, och vittnade fördelaktigt om den kloka syn vederbörande ha på tuberkulospörsmålet, nämligen att det är de förebyggande åtgärderna som äro de viktigaste vid bekämpandet av denna farliga fiende till folkhälsan. Enligt vad som upplystes oss har man på en hel del platser i Norrland jämväl ordnat med regelbundna och noggranna läkareundersökningar av folkskolebarnen, liksom läkarevård där sådan är behövlig. Särskilt i Norrbotten torde detta också vara starkt av behovet påkallat, ty flertalet av de skolbarn vi voro i tillfälle att se vid färden genom Tornedalen, förededde tydliga spår av rachitis. Förhållandena häruppe i dessa bygder, med dess långa avstånd mellan samhällena, voro också helt andra och svårare än i det bördiga Västerbotten. Där om vittnade bl. a. de arbetsstugor man här måst inrätta som ersättare för skolundervisningen i vissa fall. Arbetsstugan i Pajala var en trevlig



Björkskog vid Abisko turiststation.



Från Aug. Danielssons fruktträdgårdar i Bölebyn.



Burträsk.



Kebnekaisemassivet. Singitpåkko och Tuolpagorni.

och välordnad inrättning och de små eleverna, som befunno sig där vid vårt besök, verkade pigga och duk-tiga.

Att Norrland, och särskilt Norrbotten, är ett de stora kontrasternas landskap, blev man livligt övertygad om då man passerat Tornedalen och kom till Kiruna. Särskilt som vi dagen förut avlagt ett besök på Seskarön, där den nedlagda sågverksrörelsen skapat en arbetslöshet och ett nödtillstånd bland befolkningen, som verkade ohyggligt beklämmande, så tydliga spår som det avsatt. Skillnaden i fråga om livsföring och välbefinnande inom de olika orterna i länet var rent av frapperande. Kiruna, med sina vackra och tidsenliga arbetarebostäder, där husmödrarna förfogade över sådana moderna bekvämligheter som elektriska kokspisar och värmeelement, där barnen såväl som de vuxna sågo friska och välklädda ut och där allt vittnade om välbefinnande. Och där det var sörjt för den uppväxande ungdomen på alla sätt genom högre folkskolor, yrkesskolor m. fl. institutioner. Där familjeförsörjarens inkomster, enligt vad som uppgavs, i vissa fall kan räknas i fyrsiffriga tal pr månad och genomsnittligt äro av den storlek att de ge vederbörande och deras familjer en god och tryggad existens, låt vara att arbetet är tungt och levnadsomkostnaderna höga. Seskarön, med de undernärdade barnen, de förpinade mödrarna och en befolkning över vilken det låg ett uttryck av förtvivlad hopplöshet. Kontrasten var skärande! Man behövde dock inte gå till Seskarön för att finna kontraster, de funnos betydligt närmare. Det måtte vara något fel i systemet då sådana förhållanden som Seskaröns kunna uppstå i ett landskap med så stora naturrikedomar som Norrbotten äger.

Man kan för de olyckliga seskaröbornas skull endast hysa en innerlig önskan om att samma ädla barmhärtighetsanda måtte göra sig gällande från enskildas och myndigheternas sida som nu kommer till synes för Gammalsvenskybornas räkning. Även de förstnämnda äro ju dock svenskar, även om det inte står ett romantiskt skimmer ikring dem och deras tunga öde!

Ett inslag i den norrländska landskapsbilden som tilldrog sig särskild uppmärksamhet var de s. k. kyrkstugorna som på en del platser voro tillfinnandes i kyrkornas omedelbara närhet. Här brukar familjerna logera då man vid helgerna i stora skaror beger sig till kyrkohögtidligheterna. Särskilt vid Nysätra och Burträsk funnos en mängd sådana kyrkstugor. Med sina tillbommade fönsterluckor och färglösa fasader samt sin gruppering intill varandra gjorde de ett intryck av en "de dödas stad" på samma gång som de utgjorde ett vältaligt vittnesbörd om de svårigheter befolkningen häruppe har att kämpa med, på grund av de långa avstånden mellan samhällena.

Den korta tid som stod till vårt förfogande, och de likaledes korta uppehållen, på varje plats, gjorde det omöjligt för oss att komma i kontakt med arbetarekvinnorna så som vi skulle önskat. Men på ett par platser lyckades vi ändå komma i samspråk med dem, och dessa samtal gävo vid handen att kvinnorna i de norrländska bygderna, åtminstone på sina håll, äro vakna och intresserade för tidens frågor. I de hem vi gästade, särskilt å de s. k. mönstergårdarna som förevisades, gjorde kvinnorna intryck av att vara duk-tiga husmödrar, som utförde sin andel av arbetet, även det tyngre, för det gemensamma hemmet. Det var

för övrigt en kvinna i Norrbottens län som kunde uppvisa ett av de bäst skötta och mest välvårdade kolonaten däruppe. Och hemslöjdsalstren å Umeå-utställningen buro vittne om god smak samt en högt uppdriven skicklighet. Liksom de välförsedda bord, till vilka vi resenärer inbjödos, särskilt i Västerbotten, vittnade fördelaktigt om kvinnornas stora skicklighet i matlagningens ädla konst. Så nog har Norrland duk-tiga kvinnor, både i det ena och andra avseendet. Att det inom sig hyser politiskt vakna och intresserade arbetarekvinnor hoppas jag Hulda Flood skall kunna konstatera när hon nu gästar det fagra Norrland.

Besöket vid Porjusverket och det mäktiga vattenfallet Harsprånget, färden till Narvik och passerandet av det utomordentligt fagra Abisko, utfärden på den vackra Ofoten-fjorden m. fl. underbara upplevelser skulle det kunna skrivas spalter om. Men utrymmet i "Bris" räcker inte till, liksom det fordras en mäktigare penna än min till att beskriva allt det sköna och storslagna som vi fingo se under Norrlandsfärden. Allt detta, plus all den vänlighet vi rönt från alla vi kommo i beröring med under hela färden, det utomordentligt goda kamratskap som var rådande mellan alla deltagarna, oavsett politisk uppfattning, och sist men inte minst, det sätt varpå allas vår rättframma, älskvärda och hjärtgode talman och talesman, Bernh. Eriksson, sörjde för vår trevnad och tog hand om oss, gör minnet av Norrlandsresan 1929 till ett av mitt livs vackraste och käraste.

Olivia Nordgren.

Tavlan av Goya.

Av Sonja Aminoff.

Forts. från föreg. n:r.)

— Tag inte saken så tragiskt, käre vän. Damen ifråga är inte så värlös som Ni tror. Hon är en före detta dansös, som gift sig en gång i tiden med en liten lantpatron där nerifrån. Hon har många synder på sitt samvete. Hennes offer kunna räknas i total. För resten så är en affär en affär. Vid alla köp är det alltid en, som blir lurad. Det ligger i sakens natur. Jag kan inte förstå, att det är ohederligt, att Ni reser dit och köper en tavla för min räkning. Låt oss helt enkelt låtsas, att jag aldrig sagt något om den där Goyan. Det är en mycket alldaglig och tarvlig tavla, som jag vill ha tag uti, bara därför att den händelsevis intresserar mig. Tänk på saken, och ge mig Ert svar i morgon bittida. Natten ger goda råd, säger ordspråket. Och det är väl ändå inte så roligt att gå här i Paris och svälta?

Det var med blandade känslor, som jag skildes från Simon. Hans förslag var mig motbjuande, men å andra sidan kunde jag inte neka till att det frestade mig. Ni får tänka på, att jag var hungrig, och hunger verkar synnerligen demoraliserande på oss människor. Brist på mat har förlätt många människor att göra det, de aldrig annars skulle ha gjort. När jag kom hem, var det stor uppståndelse i ateljén.

— Värden har varit här, ropade mina kamrater. Och är inte hyran betalad i morgon klockan tolv, kastar han oss alla på gatan.

Det sista kom mig att bestämma mig. Det var nu inte bara mig själv det gällde, utan även mina oskyldiga kamrater.

Tidigt följande morgon var jag nere hos Simon. Gubben tog emot mig med ett elåkt leende på läpparna.

— Ser ni, unge man, att jag hade rätt när jag sa, att natten ger råd. Kan Ni resa i morgon?

Jag gjorde upp med gubben. Jag fick en summa pengar, som skulle tillåta mig att betala mina skulder i Paris och att resa ned till Pyrenéerna. Resten av Judaspengarna skulle jag få, när köpet var avslutat. Gamle Simon var en försiktig man. För resten hade han rätt häri. Men det är en senare historia.

Morgonen därpå satt jag på tåget, som denna gång förde mig från Paris. Det var nu tio år sedan jag varit hemma, och det var en egendomlig känsla, som grep mig, när jag åter nalkades kända trakter. Plötsligt ryckte jag till. Jag hade hunnit till järnvägsstationen, där jag

skulle av. En häst och en kärra väntade på mig för att föra mig vidare upp i bergen. Vårdshusvärden hade fått mitt telegram. Ett rum stod iordningställt för min räkning.

De första dagarna använde jag för att uppgöra en anfallsplan. Jag fick reda på, att tavlans ägarinna bodde ännu högre upp i bergen och att hon levde mycket ensam. Man trodde allmänt, att hon var fattig, men för stolt för att visa det, och att det var därför som hon isolerade sig från yttervärlden. Fästningen skulle alltså bli svår att intaga.

En dag beslöt jag att ta mitt målar-skrin med mig och försöka komma det fientliga lägret litet närmare. Jag valde ut en vacker plats och slog mig ned i avvaktan på vad som komma skulle. Jag kunde dock inte ana, att ödet skulle småle mot mig så som det gjorde. Jag hade väl suttit någon timma och arbetat fämligen febrilt med en skizz, som jag lagt upp, då jag plötsligt hörde ett rop på hjälp. Jag skyndade mig i riktning mot ljudet. När jag kom fram, fann jag en ung flicka, som låg på marken och jämrade sig över sin fot, som hon tydligen vrickat i fallet. Flickan hade en bredbrättad hatt, och jag kunde först inte se något av hennes ansikte. Jag frågade henne, om hon visste, huruvida man kunde finna något vatten i närheten. Hon svarade jakande och angav för mig, huru jag skulle gå för att finna källan. Jag sprang min väg, fann snart den lilla skogsbäcken och doppade min näsduk i det iskalla vattnet. Så skyndade jag mig tillbaka. Flickan hade tagit av sig skor och strumpor, och jag lindade hastigt min fuktiga näsduk om hennes fotled, som var smal och finbildad. När jag tittade upp för att lugna henne med att svullnaden nog snart skulle gå över, såg jag till min överraskning, att flickan tagit av sig hatten. Det ansikte, som blickade mig till mötes var mer än vackert. Anletsdragen voro välbildade och regelbundna, de stora, blå ögonen lyste med ett troskyldigt och naivt uttryck, och munnen var naturligt röd. Flickan var med andra ord förtjusande. Litet honungssöt kanske vid första påseende, men förtjusande som en ung flicka skall vara det en vacker sommardag uppe i bergen.

Jag frågade henne, om hon trodde sig om att kunna stödja på foten. Hon reste sig upp med någon möda och försökte att med min hjälp ta några steg framåt. Det gick ganska bra. Hon förklarade,

att hon inte bodde långt härifrån, och att hon nog trodde sig om att kunna ta sig hem, om jag ville vara nog vänlig uppoffra mig och följa henne. Det kunde inte bli tal om någon uppoffring. Tvärtom var jag mera än förtjust över äventyret. Jag tyckte, att gudarna varit mig mera än bevågna den morgonen.

Flickan stödde sig lätt på min axel och vi vandrade framåt. Efter ett par minuter såg jag ett hus skymta fram. Det låg kringgårdat av en hög mur, som tycktes vilja utropa ett varnande Noli me tangere åt den nyfikne vandraren. Flickan tog upp en nyckel ur sin lilla handväska och öppnade en port, som låg halvt undanskymd av några grönskande slingerväxter.

— Vill Ni inte göra mig det nöjet att stiga in ett ögonblick, sade hon. Jag är övertygad om att min mor skulle vilja tacka Er.

Jag försummade inte att hörsamma den vänliga inbjudningen. Jag antar att ingen klandrar mig för det.

Vi trädde alltså in på gården, som var stenlagd. Här och var mellan stenarna lyste det av grönt gräs. Mitt på gården var en fontängrupp, en kvarleva från gamla tider. Huset låg mitt framför. Det hade tydligen sett bättre dagar. Nu var det tämligen förfallet. Röda och gula rosor klängde sig fast vid murarna och gav det ett pittoreskt och ur målarsynpunkt mycket tilltalande utseende.

— Madre! ropade flickan med sin mjuka röst.

En ståtlig dam i fyrtioårsåldern visade sig på stentrappan framför huset. När hon såg, att flickan sökte stöd mot min axel, skyndade hon sig fram och frågade med oro i rösten:

— Liten, har du gjort dig illa?

— Det är ingenting farligt, mamma lilla, svarade flickan. Jag har endast vrickat min fot en smula. Och som du ser, har jag fått hjälp. Jag trodde, att du ville tacka den vänlige herrn, och bad honom därför komma med in.

Modern räckte mig händerna med översvallande hjärtlighet. Litet för översvallande, tyckte jag, för att den skulle verka riktigt äkta.

— Min herre, ord kunna icke utrycka, vad jag känner. Jag tackar Er av varmaste hjärta för att Ni räddat min älskade dotter.

Jag kände mig onekligen en smula generad. Min räddningsbragd var just ingenting att tala om. Jag måste erkänna för mig själv, att jag mest handlat av egoistiska motiv. Jag är rädd för, att jag inte visat så stort intresse, om inte flickan varit så innerligt söt.

— Jag tror, mamma, att det skulle smaka gott med ett glas limonad, fortsatte flickan, som tydligen inte hon heller

hade någon lust att förkorta vår samvaro.

Jag inbillade mig se ett missbelädet uttryck i moderns ansikte, men så hämtade hon sig och sade:

— Du har rätt, min tös, låt oss gå in i hallen. Där är svalare än här ute.

Vi gingo uppför trappan och modern öppnade dörren till hallen. Det var ett stort gammaldags rum med en öppen spis vid ena långsidan. Hallen var sparsamt möblerad, men de möbler, som funnos där, voro tydligen mycket värdefulla. En bred ektrappa förde upp till övre våningen. På väggarna hängde några tavlor, tydligen även de av det mera värdefulla slaget. Jag tittade mig omkring med nyfiken blick. Målaren inom mig vaknade plötsligt åter till livs. Och där borta i hörnet, kors för tusan, där hängde ju tavlan av Goya. Varje misstag var uteslutet, det var tavlan, som Simon talat om och för vars skull jag rest hit. Mötet med flickan hade kommit mig att glömma bort den, och så hade ödet fört mig rakt i armarna på den jag sökte. Allting stämde nu överens. Simons beskrivning på tavlans ägarinna, huset, den stenlagda gården. Allting, utom flickan. Henne hade Simon aldrig talat om. Förmodligen fruktade han för komplikationer.

En gammal tjänarinna hade under tiden burit in några glas och en karaff fylld med apelsinsaft. Vi slogo oss ned kring ett runt bord och drucko av den iskylda drycken, som smakade förträffligt. Jag begagnade tillfället att i smyg titta på min värdinna. Hon var ännu en ståtlig dam. Det var tydligt, att dottern ärvt sin skönhet av modern. Men under det att allt var natur hos flickan, var det förkonstling hos modern. Kinderna voro sminkade med rött puder, ögonen voro tuschade, och munnens hallonröda färg hade säkert ditsatts med tillhjälp av ett läppstift. Hon var vad man kallar en soignerad dam. Klädseln var kanske litet väl ungdomlig, men klädningen var sydd av en skicklig sömmerska. Händerna voro välvärdade. Hon överlät säkerligen de husliga bestyren åt andra. Hon var en dam, som uteslutande var van att behaga.

Damerna hade emellertid fått syn på mitt målaraskrin. Det gav dem tydligen uppslag till ett samtal, för modern började genast att tala om tavlor.

— Jag har ju en del saker här, om det roar Er att se på dem. Tyvärr är det mest värdelöst skräp, men det kanske kan intressera Er att se på dem ändå.

Jag tittade på henne för att se, om hon själv trodde på vad hon sade. Det var emellertid tydligt, att hon gjorde det. Den forna baletträttan hade ingen aning om vilka skatter, som rymdes i hennes hus. Hit kom ju inte heller

Från kvinnliga medborgarskolan i Fogelsta.

Så är då 1929 års sommarkurs slut. Under hela tre veckor ha kvinnor i olika samhällsställning och av olika bildningsgrad, enligt det nutida samhällets struktur och avlagda skol- eller universitetsexamina levt tillsammans — lekt jämlikar. Om allvaret, som präglade leken är mera än en tunn polityr kommer framtiden att visa.

Det är hoppfullt även med endast tre veckor!

Utän att förringa värdet av något, av vad, som hände, av vad vi upplevde under föreläsningarna och diskussionerna, av Komtemåttas församlings jätteanstängningar att efter gällande lagstiftnings tillämp-

någon, som kunde tala om det för henne. Ingen utom gamle Simon och jag. Att gamle Simon teg, det var en given sak, men jag? Huru skulle jag förhålla mig? Jag kände, att min dubbelroll blev mig förhatlig. Hade det bara gällt att tåga inför den förkonstlade dockan, som var husets härskarinna, så hade det inte gjort mig någonting. De pengar hon fick i sina händer skulle säkert ändå rinna bort på krams och onyttiga ting. Men flickan! Gamle Simon visade sig som den verkliga människokännaren, när han teg. Han hade kanske hoppats, att vi inte skulle träffas, att hon skulle vara bortrest, vad vet jag? Nu var hon emellertid här, och jag måste erkänna för mig själv, att hon gjorde situationen komplicerad för mig.

Det var också med mycket blandade känslor, som jag åter begav mig ned till mitt värdshus.

Hela natten sov jag oroligt. Jag såg bara ett par troskyldiga, blå ögon framför mig. Skulle jag verkligen vara en sådan usling, att jag nedlät mig att svika dem?

Morgonen därpå fick jag göra våld på mig själv för att inte göra ett besök hos mina nyförvärvade bekanta. Jag ville inte visa mig alltför angelägen och på så sätt väcka moderns misshag. Jag hade alltför tydligt märkt, att hon inte med blida ögon sett mitt intrång dagen förut.

Den andra dagen kunde jag emellertid inte hålla mig längre. Jag måste iväg.

När jag kom fram, höll man som bäst på med att resa sig från lunchbordet. Damerna voro inte ensamma. De hade en gäst. En tjock rödbrusig herre, som betraktade mig med missbelättna blickar.

(Forts.)

ning, inom ramen av en rimlig skattepenning tillfredsställa kraven på ett välordnat samhälle i våra dagar.

Eller "Komtemåttas muntration", där både Pastors-, Kantors- och Landsfiskals-värdighetens innehavare, i glada polskor svängde sig med det övriga folket i församlingen.

Eller de gånger vi voro inbjudna i fröken Tamms hem att åhöra föredrag, eller som sista dagen att vid en festmåltid bli önskade hjärtligt välkomna åter.

Det är vågar jag tro fredssöndagen, som manifesterar sig i den enkla värdighet, varmed vi fingo vara med att förnimma fredstankens ande som en oändlig kedja, vars svagaste länk är dess styrka.

I skenet av fladdrande ljuslågor, talade fru Wägner över ämnet "Världens ansikte". Skådespelerskan fru Gerda Lundequist läste V. von Heidenstams "Vid gränsten"; berättelsen fick liv och vi förnummo vad en människas andliga mod kunde åstadkomma.

Då måste vi förstå att det andliga modet skall segra en gång över slagsmålstustans råhet — och den förlåt remna i stycken, som är kapitalismens potemkinkulisser framför dess berg av förstörelsematerial och krigspropaganda.

Mätte människorna vakna inför detta!

Mätte kvinnorna vakna! De äro livets bärarinnor, må de känna sitt ansvar. De hava fått som en sin livsuppgift att genom dödsrikets port hämta nya liv till världens altare. Ej till lemlästning och förstörelse, nej till utveckling och framåtskridande borde det vara.

Söndagen den 28 juli var den största och rikast rika dagen på Fogelsta!

Beda Jansson.

(Forts. från sid. 7.)

som han en gång enligt afgansk sed erhållit av sin moder. Endast ytterst ogärna tillät Asim Khan sin hustru att visa sig ute på gatan, och hon fick nästan med list tvinga sig de små friheter, hon åtnjöt. För varje dag tog Asim Khan igen alltmera av sina österländska seder, började äta med fingrarna och gick klädd i österländsk dräkt med bara fötter. Då den afganska regeringen dröjde med att infria sina löften angående anställning m. m. till honom, och hans ekonomi blev dålig, blev han alltmera retlig och nervös och hans ovänlighet och vrede gick ut över hustrun.

Rora Asim Khan lyckades även få tillträde till hovet, d. v. s. till drottningen och hennes damer, och sökte begagna sig av

detta för sin mans räkning. De kungliga damerna förstörde hennes originalhandlingar och omöjliggjorde hennes audiens hos kungen — av svartsjuka. Däremot var drottningen, som snart skulle anträda sin europeiska resa, mycket intresserad av den västerländska damens kläder, utseende och uppträdande. Drottningen sände sina hovdamer att genomsnoka hennes koffertar och garderober, och en gång lade sig hovdamen till med västerländskans massagerulle, som kom den tjocka drottningens figur väl till pass, en annan gång en dyrbar kristalluppsats. För detta sändes sedan en godtycklig betalning från majestätet. Detta var dock endast små bagatellaffärer i jämförelse med konungens sätt att anskaffa reskassa för den europeiska resan. Ett duktigt tillskott till reskassan fick han genom att lägga beslag på sin faders bihustrur, ta deras egendom ifrån dem och sälja dessa trehundra damer av de bästa afganska familjer på auktion. Även genom att hålla inne sina tjänstemäns löner skaffade han sig pengar. Sedan reste han med sin svit för att vid europeiska hov representera den "moderna, europeiserade" östern.

Efter ett uppträde med hårdragning och blodig misshandel tog äntligen Rora Asim Khans österländska äktenskap slut. Mannen hade t. o. m. hotat att sälja henne, och i dödsfruktan beslöt hon att till vilket pris som helst söka få skilsmässa. En tysk kvinna, som varit gift med en afgan, hade sålts på offentlig auktion i Kabul och en annan hade helt enkelt försvunnit. Den unga svenskan kunde inte veta vilket öde, som väntade henne. Sedan hon tagit igen sig något efter misshandeln sökte hon och fick skydd hos tyska legationen. Utrikesministern och justitieministern, Afganstans mest inflytelserika män, mottogo den unga västerländskan älskvärt och lovade hjälpa henne — men ville först åtnjuta hennes gunst. Då detta inte gick för sig, kördes hon brutalt på porten. Att Rora Asim Khan överhuvudtaget kunde framtinga en skilsmässa berodde på, att hon inte trots ivriga påtryckningar hade övergått till mohammedanismen. Vid hennes skilsmässa uppsattes det första afganska skilsmässodokumentet. Sedan Rora Asim Khan ännu någon tid levat i dödsfruktan och spänning under väntan på respengarna, som omsider kommo från Sverge, anträdde hon, lycklig över sin räddning, resan eller rättare sagt flykten till sitt land.

Det är inte underligt, att hon offentliggjort sina upplevelser, då det ju torde ha förunnats ytterst få om ens någon västerlänning att få en sådan inblick i afganska förhållanden. Boken är heller ingen sensationsroman, även om den innehåller ytterst sensationella detaljer, utan ett nog så märkligt dokument av anno 1928.

Astrid Forsberg.

Dalarnes socialdemokratiska kvinnodistrikts konferens.

Dalarnes socialdemokratiska kvinnodistrikt höll den 3 och 4 augusti sin årskonferens på Arbetarföreningen i Falun. Konferensen öppnades lördag e. m. kl. 4 i den med björkar, ringblommor, borstnejlikor och andra vackra blomster samt med kvinnoklubbens standar smyckade B-salen. Ett 30-tal ombud hade infunnit sig.

Distriktets ordförande, fru Anna Wallin, öppnade konferensen med ett hälsningstal, vari hon berörde distriktsstyrelsens och klubbarnas arbete samt hälsade gästerna och ombuden varmt välkomna.

Till konferensens ordf. valdes fru Hilma Hillberg, Falun, och fru Anna Skoglund, Krylbo, och till sekreterare fru Anna Sandahl, Falun, varefter partidistriktets ordf., Ivar Englund, framförde partidistriktets hjärtliga hälsning samt ett tack till kvinnoklubbarna och deras medlemmar för den goda insatsen under valrörelsen i fjol. Arbetarepartiet är att lyckönska, sade tal., till den särskilda kvinnoorganisationen. Blotta tillvaron av en sådan är av synnerligen stor betydelse för partiet.

Fru Vessman framförde förbundsstyrelsens tack och hälsning och Edvin Malmsjö framförde till konferensen det socialdemokratiska ungdomsdistriktets hälsning och lyckönskan.

Till resefördelningskommitté valdes fruarna Alma Nilsson, Krylbo, Elsa Kypengren, Borlänge, och Anna Hedman, Stjärnsund. Fru Wallin föredrog styrelseberättelsen, vilken utan debatt godkändes samt beviljades på revisorernas förslag styrelsen ansvarsfrihet.

På dagordningen var även upptagen frågan om kvinnorna och arbetarepressen, vilken inleddes med ett längre, instruktivt anförande av red. Ivar Englund, som uppehöll sig vid en del praktiska spörsmål rörande stärkande av vårt partiorgans ställning både i fråga om upplagan och beträffande annonseringen i densamma.

Föredraget mottogs med applåder, varefter följde en givande diskussion med inlägg av fruarna Signe Vessman, Anna Wallin och Ingeborg Broberg samt hrr Englund, Malmsjö och Hallberg.

Därmed voro förhandlingarna för dagen avslutade och konferensdeltagarna samlades på pensionat Lindgården till en utmärkt supé, varvid Tidens sångbok kom till flitig användning, tal höllos och leven höjdes. Kvällen förflöt under synnerligen angenäm stämning.

Söndagens förhandlingar togo sin början kl. 10 f. m. med sång, varefter företogs upp-rop.

Första frågan på dagordningen om ett sommaring nästa sommar, inleddes av fru Ida Isaksson. Diskussionen blev mycket livlig. Mötet enade sig om att giva distriktsstyrelsen i uppdrag att efterhöra med rektor Hugo, Brunnsvik, om ett sommaring skulle kunna få förläggas dit nästa sommar på tid som skulle anses bäst för skolan. Skulle det visa sig omöjligt, föreslogs som lämplig plats Mora.

Andra frågan om en föredragsturné nästa år i samband med en eventuell internationell kvinnodag, inleddes av Anna Sandahl. Efter en intresserad debatt beslutades att ej anordna någon föredragsturné under året. Partidistriktet kommer under en nära framtid att anordna en turné, med partiets kvinn-

liga sekr. fru Hulda Flood från Stockholm som talare. En uppmaning ställdes till klubbarna att vid dessa möten göra allt vad de kunna för att få dem givande och väl besökta.

Under den internationella kvinnoveckan, som flera talare ansåg böra infalla under mars månad, skall inte heller någon turné med gemensam talare anordnas, utan skulle klubbarna själva, i likhet med den sista internationella kvinnoveckan, ha frihet att anordna möten på dag och med program som bäst passar dem. Tredje frågan om klubbarnas anslag till distriktet, inleddes av fru Ingeborg Broberg. Efter en kort debatt beslutades att klubbarna skulle i likhet med föregående år lämna anslag efter råd och lägenhet.

Vid behandlingen av frågan om var nästa konferens skall hållas, beslöts hemställa till klubben i Smedjebacken att få förlägga 1930 års distriktskonferens där.

Beslutades att V. U. fortfarande skall vara förlagt till Falun. Till ordförande omvaldes enhälligt Anna Wallin, Falun. Till övriga ledamöter i V. U. omvaldes Hilma Hedström och Kerstin Olsson. Till V. U.-suppleant omvaldes Anna Sandahl, samtliga i Falun.

Till 4 ledamöter i styrelsen omvaldes Anna Skoglund, Krylbo, Ida Isaksson, Mora, Selma Dahllöv-Andersson, Borlänge, och nyvaldes Gunni Stenlund, Långshyttan. Till suppleanter omvaldes Ingeborg Broberg, Hedemora, nyvaldes Ebba Mattsson, Grängesberg, och Anna Hammarström, Vikmanshyttan.

Till revisorer omvaldes Hilma Hillberg och Emma Eklund med Gina Hellström som suppleanter. Samtliga från Falun. Till distriktsstudieledare omvaldes enhälligt Ebba Mattsson, Grängesberg.

Beslutades att samma anslag skall utgå till A. B. F:s distrikt som under föregående år. Att representera kvinnodistriktet vid A. B. F.-distriktets årsmöte utsågs Ebba Mattsson, med Anna Wallin, Falun, som suppl.

Enär red. E. Malmsjö skulle avresa bad han att få framföra ett hjärtligt tack till kvinnodistriktet. Han ansåg att konferensen varit givande och präglats av en sann kamratanda.

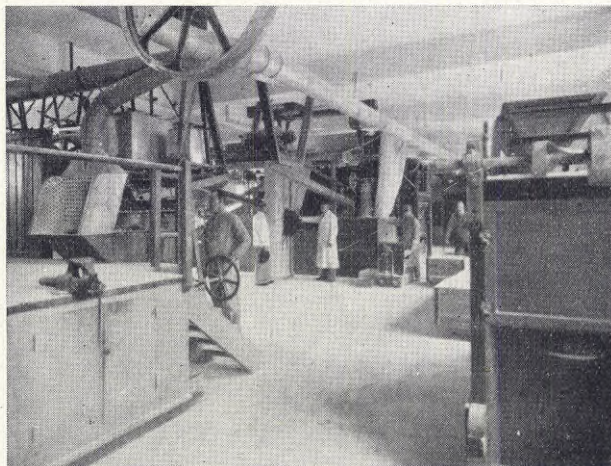
Därefter höll kvinnoförbundets ordf. fru Signe Vessman föredrag om vad som gjorts i riksdagen för lösningen av en del socialförsäkringsfrågor och vilka önskningar som ännu äro långt ifrån uppfyllda.

Konferensen avslutades vid halv 4-tiden sedan tal hållits av distriktets och konferensens ordföranden. Sist sjöngs "Internationalen".

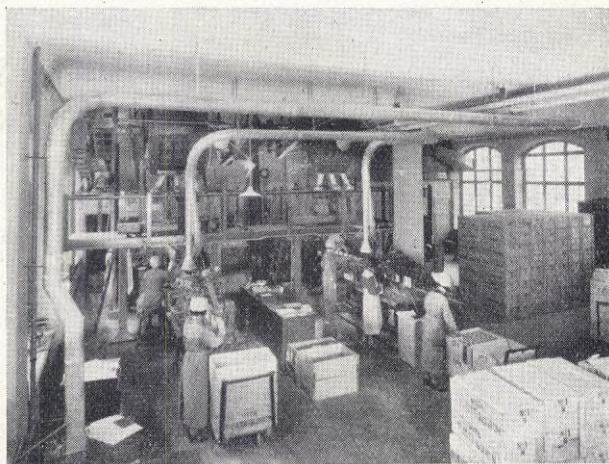
Härefter förde bilar 22 deltagare på en kombinerad studie- och lustresa till det natursköna Sundborn, Carl Larssons vittberömda och genom hans tavlor vittbekanta hemort. Först besågs Carl Larssons ateljé och hem, därefter den gamla och vackert belägna kyrkan och sist den Larssonska familjegraven. Fru Karin hade på sin mans gravsten låtit inrista orden: "Han var en högtidsdag till människa". En högtidsstund var det säkerligen också för deltagarna i detta besök. Av ingen har väl hemmet i helg och söcken skildrats så, som av Carl Larsson. Det var med en känsla av högtid man beträdde dessa rum där arbetet och kärleken gått hand i hand.

Nu är konferensen ett minne blott, men ett ljusstädant. Vi önskade blott att alla klubbister i länet kunnat få vara med.

Ref.



Vita Tvättbjörnstillverknigen.



Förpackningssalen.

I björnidet.

Generationen av i dag har väl mycket liten uppfattning om det oerhörda arbete som förr påvilade husmödrarna för att hålla familjens linne rent. Och den stackars tvätthjälpen, som skulle komma senast kl. 6 på morgonen, för annars gjorde hon inte rätt för sig, till 7—8 på kvällen. Men det gick inte heller fort att få en stor byk färdig, vilket väl inte heller var meningen, ty allt skulle göras så omsorgsfullt.

Man var naturligtvis också förr mycket rädd om sitt linne, då man själv spann och vävde det. Sådant förekommer ju än, ävensom den gamla metoden att byka tvätten. Men i städerna har husmodern för länge sedan fått släppa själva bykningsakten och björkaskeluten för den litet lättare

metoden att lutkoka kläderna. Lutpulvret har också fått ersätta björkaskan. Tvättbrädet har nu vunnit burskap som tillhörande den gamla hederliga tvättmetoden, men ännu är nog rotborsten i flitigt bruk för att få bort den mera inbitna smutsen.

En annan uppfattning börjar dock så småningom tränga igenom. Man har inte möjlighet att offra så mycken tid till tvätten. Man lagrar inte heller så länge på tvätten, men linneförrådet är icke heller så stort. Man är helt visst fortfarande rädd om sitt linne, ty det är dyrt att skaffa sig nytt. Tvätt- och lutpulvren ha på allvar börjat tränga igenom.

Den mission de ha att fylla är att på kortaste tid med minsta möjliga arbete få tvätten ren och inte skadas.

Numera söka nog också alla tvättmedelsfabrikanter att få fram sådana lut- och tvättpulver som inte fräta sönder kläderna. Men det är nog en knepig historia. Därtill fordras skickliga kemister som intresserat ägna sig åt att framställa sådana preparat.

Men det är inte endast dessa nämnda pulver som skola underlätta husmoderns arbete, utan det fordras även på andra områden ersättare för tid och handkraft. Det behövs hjälp både för kopparn och zinkplåten i köket. Och naturligtvis ha snälla farbröder även här sökt komma husmödrarna till hjälp. Vi kunna ju inbilla oss det, men sanningen är väl den, att här fanns ett område som kunde utnyttjas. Och utnyttjat har det blivit ty i denna dag ha vi en mängd olika fabrikat av tvätt- och skurpulver. Men det skola vi inte beklaga oss över, ty därigenom kunna vi med ännu större tillförsikt se framtiden an för möjligheten att få absolut frätfräa varor. Men ännu måste man pröva sig fram till dess man får tag

i det ideala tvättpulvret. Det blev klart för var och en som hörde d:r Yngve Dalström, under ett besök vid Lazarolfabriken, tala om oljornas och andra ämnens kemiska förhållande till varandra, vilket noggrant måste analyseras vid frambringandet av de olika fabrikaten.

Det var i övrigt mycket intressant att få göra en rond i en så ultramodern fabrik som Lazarolfabriken. Vita tvättbjörn, Röda björn och Skurbjörn, för att inte tala om Lamarin och Lazarol, som alla äro kända i så stor utsträckning till både namnet och gagnet, fick man här se hur de få gå genom en invecklad maskinell procedur innan de presenteras allmänheten. Allt är minutiöst uttänkt för att så litet som möjligt behöva komma i beröring med människohänder. Fabriken påminde om en stor modern kvarn och i någon mån om ett ultramodernt bageri. Allt var också rent och fint. Damm och stoft från pulverberedningen låg visst inte så att säga i luften, utan sögs upp genom sinnrika anordningar, som väckt uppmärksamhet inom intresserade kretsar för arbetarskydd. Inte mindre än 300 kilogram stoftpartiklar suges upp av de luftfiltrerande anordningarna.

Att stora mängder förfärdigas av alla tre



Laboratoriet.

Hemmets ekonomi

tillvaratages bäst
genom inköp i

kooperativa butiker.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Delsbo.

Delsbo är en jordbrukarebygd vackert belägen invid Dellensjöarna i Hälsingland, där det politiska livet aldrig visat någon större livaktighet. Delsbo är nu ej det i



Ett äkta bröllop i Delsbo.

sägner och rykten så omspunna landsända, där kniven satt löst i sidan och länsmännen

björnsorterna blev ganska snart klart för besökarna och att inte varorna som åtgå till framställningen räknas i kilo utan i ton. Som en tröst till husmödrarna kan meddelas att Vita tvättbjörn inte innehåller den fruktade klorkalken, men det gör inte andra tvättpulver heller, upplyste d:r Dalström.

Hur är det med vattenglasen då? Inte det heller innehåller Tvättbjörn, blev svaret. Det var bra att veta, ty vattenglas i tvättmedel är inte att rekommendera, ty i längden avsöndras liksom puder eller mjöl på kläderna, som kan verka fatalt, t. ex. vid begagnandet av servett.

Under vandrigen ha vi kommit till "tvättstugan", vilken naturligtvis inte ligger i källaren, utan ljus och glad närmast takåsen. Här finga vi bevis för tvättmedlets oskadliga verkningar.

Nyfikna "som kvinnor äro" gjorde vi även en titt in i personalens matsal, vilken var särdeles trevlig och liksom övriga anordningar för personalen lovvärda.

S.

titt och tätt ofta "kom bort". Den främling som förirrar sig till denna bygd, skall i stället se män, ynglingar och kvinnor av en helt annan typ än han tänkt sig. Ty kultur och folkbildning har även letat sig vägen till denna avkrok av världen. Arbetareorganisationerna ha där fyllt en stor uppgift.

Några hundratals meter från järnvägsstationen ligger inbäddat i en vacker skogsunge, ett kupolliknande rödmålat hus, Folkets Hus. Denna arbetarborg har den 20-åriga arbetarekommunen troget slagit

vakt om allt sedan det uppfördes, nu kraftigt biträdd av den livaktiga ungdomsklubben.

I mars månad i år bildades av en liten skara intresserade arbetarkvinnor en kvinnoklubb som vid starten erhölet femtontal medlemmar. Vid starten kunde man ha väntat större anslutning från arbetarkvinnornas håll, men motstånd och ovilja har mötts även från håll där man borde väntat bättre, vilket dock närmast torde få tillskrivas ren okunnighet om rörelsens syftemål. Emellertid går rörelsen framåt och jag hoppas att med ihärdigt och målmedvetet arbete medlemsantalet må ökas vidare. Större delen av medlemmarna ha förut tillhört den livskraftiga ungdomsklubben, där medlemmarna deltagit med liv och lust i klubbens syförening, vilken ännu existerar. Denna syförening arbetar i likhet med de s. k. "jultomteföreningarna", nämligen på så sätt att den till jularna bekläder behövande barn, så långt medel finnes att tillgå.

Mellan kvinnoklubben, arbetarekommunen och ungdomsklubben är samarbete gott och lovar det bästa för framtiden.

De motgångar som vi ledo vid senaste val har gjort klart för oss här i Delsbo, att från den dagen måste vi med hela vår entusiasm arbeta för ett kraftigt skolnings- och daningsarbete inom vår egen klass, så att den nästa gång ej faller till föga för de reaktionära partiernas bluffagitation.

föreningen för lägre levnads- kostnader



Konsum

God hushållning
är tidens lösen.

Och där ha kvinnorna vid sidan av männen en stor arbetsuppgift att fylla.

Jag har, som synes, endast i korthet omnämmt vad som utträttats i denna bygd, men det uppräknade torde kunna påvisa att kvinnorörelsen så väl som övriga partiorganisationer, efter mättet av sina krafter försökt fylla sin uppgift. Till sist en uppmaning: Anslut dig till den socialdemokratiska kvinnorörelsen! Bliv medlem i kvinnoklubben! Lär dig att förstå att socialismen är mänsklighetens befriare!

Teodor Moström.

Från Sparreholm.

Intern. kvinnod. firades här 16 mars. Programmet upptog sång, musik och deklamation samt föredrag av fru Stina Ekberg, som talade om fredsarbetet och den socialdemokratiska kvinnorörelsen. Mötet var besökt av 175 personer, vilka enhälligt antogo adressen till Genève.

Efter det offentliga mötet firade kvinnoklubben sin tioåriga tillvaro med ett samkväm vartill arbetarekom. och ungdomskl. medl. samt Malmköpings och Flens kvinnokl. inbjudits och även talrikt infunnit sig. Kl. ordf. lämnade historik över kl. verksamhet. Hösten 1918 bildades en kvinnlig sektion av Sparreholms arbetarekommun efter föredrag av fru Ruth Gustafson. Man vågade då ej bilda kvinnokl., därför att en kl. som bildades 1908 måste nedläggas efter 4 års verksamhet. Redan våren 1919 beslöt den kv. sektionen att återgå till den förutvarande organisationsformen och därmed återupptogs kvinnoklubben.

Under de gångna åren ha anordnats ett stort antal föredrag i såväl politiska som sociala frågor och många frågor ha dryftats å mötena under tioårsperioden.

Kl. är representerad i kommunalfullmäktige, kommunalnämnden, fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden.

Ordf. slutade med förhoppning att allt flera kvinnor skulle sluta sig till den soc. dem. kvinnorörelsen och därmed deltaga i arbetet för socialismens idéer. Därefter talade fru Ekberg, som även sjöng ett par

**TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET**


REYMERHOLMS KRONOLJA
TILL BAKNING, SALLAD,
STEKNING och FLOTTYRKOKNING

sånger samt läste några dikter, allt mottaget med största bifall. Dessutom talade arbetarekom. och ungdomskl. ordf. I övrigt utfylldes programmet med musik, unison sång, dans och lekar. *A. K.*

Från Kungsör.

Den 10 mars höll Kungsörs soc.-dem. kvinnoklubb sitt första årsmöte, vartill arbetarek. och ungdomskl. medl. inbjöds.

Kl. bildades 11 mars 1928 efter föredrag av fru Anna Vallin, Falun, med 16 medl. Sedan dess ha ingått 19, medlemsantalet vid årets slut 35.

Under året har hållits 10 ordinarie och ett extra möte, vilka i medeltal varit besökta av 25 st.

Kl. beslöt vid sitt första möte att ansluta sig till arbetarekommunen, kvinno-distriktet och förbundet.

Två samkvämsmöten ha hållits vartill arbetarekom. och ungdomskl. varit inbjudna. Vid ena tillfället talade fru Agnes Söderkvist från Västerås, ämne: Socialismen som idé och samhällsfaktor.

Den av kvinnoförb. utgivna broschyren: Aktuella spörsmål på släktlivets område, har sålts i 50 ex.

Vid kvinno-distriktets valledarekonferens var kl. representerad. I årets valrörelse har kl. nedlagt ett intresserat arbete.

Av Morgonbris har sålts 425 ex.

Av frågor som diskuterats må nämnas: Arbetarepressens spridning, Kooperationen, Bästa sättet att få ett gott klubbarbete.

Styrelse 1929: Ordf. och korresp. Ingeborg Hermansson, sekr. Augusta Johansson, kassör Emma Abrahamsson, v. ordf. Gerda Eriksson, v. sekr. Lilly Olofsson. Kommissionsär för Morgonbris Anna Liljegren.

Samarbetet inom kl. är mycket gott, alla alla äro besjälade av önskan att hålla kl. och de soc.-dem. idéerna högt.

Förutom mötesförhandlingarna förekom sång och musik, kaffe samt en diskussionsfråga lydande: Göra våra manliga partikamrater vad de kunna för att få sina kvinnliga anhöriga intresserade för klassens strävanden. Frågan inleddes av kamrat Augusta Johansson som framhöll att det är varje soc.-dem. mans och kvinnas plikt att påverka sina klasskamrater att vara med i arbetet för skapande av lyckligare samhällsförhållanden. Särskilt gäller detta kvinnorna, som enligt vad statistiken visar ej på långt när manifesterar sina intressen. Därför ställes en uppmaning till våra manliga kamrater att vara oss behjälpliga med att intressera sina kvinnliga anhöriga och bekanta att vinna dem för den soc.-dem. rörelsen.

Hälsn. till alla kamrater och tidningens läsare landet runt. *I. H.*

Från Skoghäll.

Skoghalls soc.-dem. kvinnokl. höll 23 febr. årsmöte. Medlemsantalet vid årets slut 36. Under året ha hållits 12 st. välbesökta möten samt 12 styrelsesammanträden. Ett kamratmöte anordnades i sept., vartill inbjödos 5 närliggande kl. I årets valrörelse har kl. livligt deltagit med husagitation och spridandet av broschyrer även genom anordnandet av ett föredrag med fru Gulli Bergman som talare. I 1-majdemonstrationen deltog kl. tillsammans med platsens arbetarekom. Till valagitationen bidrogs med 15 kr. Vid årets förbundskongress i Stockholm samt vid distriktskonferensen i Storfors var kl. representerad. Kl. är repr. med 2 ledam. i kommunalfullmäktige, 1 i fattigvårdsstyrelsen, 2 i nykterhetsnämnden, 1 i barnavårdsnämnden samt 2 ledam. i arbetarekom. styrelse. Bland diskussionsfrågor kunna nämnas: Omorganisationsfrågan, Filmens inverkan på ungdomen, Obl. moderskapsförsäkring, Humanare behandling av värnpliktiga, Fattigvården, Nykterhetsfrågan, Förlösningshemsfrågan m. fl.

Inom kl. arbetar en studiecirkel. Ämne: Kommunalkunskap. Kl. har besökt Ålderdomshemmet och bjudit de gamla på kaffe. För att stärka kassan har anordnats div. tillställningar. Av Morgonbris har sålts 585 ex. I Folkets-hus-för. äger kl. 2 andelar. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 427:10.

Styrelse 1929: Alda Engström, ordf., Brita Idh, sekr., Maria Ohlsson, kassör, Anna Lignell, v. sekr., Elna Karlsson, v. ordf. Mötet gav styrelsen i uppdrag att anordna en kvinnodag i början av mars.

M. O—n.

Från Kungsängen.

Kungsängens soc.-dem. kvinnoklubbens årsmöte hölls den 5 febr. Medlemsantalet har under året ökat från 15 till 20. Förutom 12 ord. möten har hållits ett offentligt möte med föredrag av riksdagsman Sandén. Dessutom Lucia- och sommarfest, vilken senare inbringade ett netto på kr. 341:73. Kamratmöten hava besökts i Kallhäll, Hässelby, Viks folkhögskola samt Uppsala. Vid såväl distrikts- som partidistrikts valledarekonferens representerades kl. av omb. För valarbetet tillsattes en agitationskommitté, som arbetade både inom och i närgränsande socknar. Valbrochyrer och Morgonbris utdelades. Av Morgonbris har rekviderats 435 ex. Kl. har till skolorna skänkt 26 par yllestrumpor till ombyte åt fattiga barn. Sparbanksböcker åt skyddslingar utdelas årligen. Kl. är representerad i skol- och kyrkorådet, fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden och pensionsstyrelsen.

Kl. styrelse, som omvaldes enhälligt, består av: Jen Sjölander, ordf., Anna Eriksson, vice ordf., Mina Abrahamsson, sekr., Helga Karlsson, v. sekr., Agnes Johansson, kassör, och Maria Lindholm, vice kassör.

Ett framgångsrikt arbete önskas alla kamrater. *J. S.*

Från Norberg.

Norbergs soc.-dem. kvinnokl. höll årsmöte 11 febr. Styrelse 1929: fruarna Alma Hvidfeldt, ordf. o. korresp., Augusta Pettersson, v. ordf., Jenny Höök, kassör, Elna Svensson, sekr., och Anna Bergman, v. sekr.

Kl. har under året hållit 11 ord. samt 2 extra möten. Medlemsantalet vid årets slut 24. Kl. har under året drabbats av svår förlust i det 2 medl. avlidit.

Kl. har representerat vid distriktskonferensen i Västerås samt i Folkets-hus-för. Kl. har repr. i landstinget, i kommunalfullmäktige, i högre folkskolans styrelse, i stiftelsen Anna Holms minne, i barnavårdsnämnden, i fattigvårdsstyrelsen samt i Norbergs arbetarekommun.

I valarbetet har klubben tillsammans med arbetarekom. och ungdomskl. deltagit livligt. Agitationsföredrag hölls av fru Anna Wallin, Falun. Kl. besökte under valperioden även Högfors, där fru Ebba Berg, Västerås, medverkade. Kl. har deltagit i 1-majfirandet tillsammans med övriga org. Likaså i den demonstration, som hölls 22 juni angående fredslagstiftningen. I samband med Soc.-dem. partidistrikts sommartag hölls valledarekonferens under fru Agnes Söderpuists ordförandeskap. På initiativ av kl. har radioanläggning anskaffats å ålderdomshemmet.

Under året ha inköpts 2 andelar i Folkets-hus-för. samt en andel i Västmanl. Folkbl.

Av Morgonbris har genom vår mångåriga kommissionär, fru Augusta Pettersson, sålts 372 ex.

Bästa samarbete med ungdomskl. råder. Kl. möten ha alltid präglats av det bästa samförstånd och gott kamratskap.

Med hälsning till kl. landet runt.

A. H.

Från Surahammar.

Surahammars soc.-dem. kvinnoklubb hade årsmöte den 3 febr. Under året ha hållits 12 styrelse- och 11 ord. möten. Klubben har representerat vid Surah. org. arb. bostadsfören:s möten, partikonferensen, kvinnokonferensen i Västerås samt kvinnokongressen i Stockholm. I kommunalfullmäktige har klubben två representanter, i barnavårdsnämnden en och i fattigvårdsstyrelsen två. I Surah. lokala bildningsråd fem, därav en, som är ledamot av dess styrelse, och en i biblioteksstyrelsen. Kl. har en cirkel, som studerar föreningskunskap. Två föredrag ha hållits, ett av Anna Vallin, Falun, samt ett av Ruth Gustafson, Stockholm. Kl. har haft omb. vid valledarekonferens i Kärrgruvan. Även under fjolåret har kl. tillsammans med övriga på platsen anordnat folkfest, vars behållning tillföll Folkets hus byggnadskassa. Klubben har tecknat andelar (100 kr.) i Surah. org. arb. bostadsfören. samt ingått som medlem i Koop. förb. Av Morgonbris har under året försålts 741 ex.

Styrelsen 1929: Irma Hedlund, Matilda Eklund, Emelia Nordström, Anna Bergström och Anna Karlsson.

Med hälsn. till landets kvinnokl. *I. H.*

Ärade husmödrar!

Vid behov av linne- och bomullsvaror
gör Edra inköp hos

Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U. P. A.
STOCKHOLM

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom **postverket** eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: **Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.**

Från Gällö.

Gällö soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte
3 februari. Under året har klubben hållit
2 agitationmöten med fruarna Anna Åberg,
Sandviken, och Hilda Holmsten-Eriksson
som medverkande. Klubben har under året
ökats med 26 medlemmar. Av Morgonbris
har försålts 370 ex. Under året hölls en
paketauktion inbringande kr. 93:17, som
överlämnades till partiets valfond! Dess-
utom utdelades till behövande familjer vid
jultiden matvaror. Styrelse 1929: Stina
Scholund, ordf. och korresp., Talin Nor-
malm, sekr., Emma Nääs, kassör, Fredrika

*En revolutionär kvinnas
hjältesa*

är Vera Figners bok

Natt över Ryssland.

A. F.-g skriver i *Morgonbris* om
denna bok bl. a.:

»— Enkelt och anspråklöst berättar
hon om sina öden och upplevelser.
— En martyr, en hjältinna och ett
strålande helgon har hennes livs i li-
dande gjort henne till.»

Boken är rikt illustrerad.

Pris: häft. kr. 5:—, klotband kr. 6:25
och i halvfranskt band kr. 7:50.

Fraktfritt.

Rekvirera från

FEDERATIVS FÖRLAG

Klara V. Kyrkogata 17. Tel. 98 18.

Postadress: Box 352, Sthlm 1.

Johansson, v. sekr., Lilly Johansson, v. ordf.
Kommissionär Anna Örbom. Efter genom-
gående av dagordningen frambar arbetare-
kommunens ordf. kommunens tack till kvin-
noklubben för det goda arbete som nedlagts
för den gemensamma saken, icke minst
under valrörelsen, samt utbringade ett leve
för socialismen.

Hälsn. till landets kamrater!

Anits.

Från Karlskoga.

Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb firade
den 25 mars sitt 21:sta årsmöte. Till sty-
relse omvaldes fruarna Mina Uddenberg,
Elin Boox, Anna Skog och nyvaldes fru A.
Forsman. Vid ett senare sammanträde kon-
stituerade sig styrelsen med fru Uddenberg
som ordförande och fru Skog som sekre-
rare. Klubben har efter bästa förmåga del-
tagit i valarbetet. Under året ha hållits
11 ordinarie möten, vilka i allmänhet varit
väl besökta. Till klubbens fond för fri-
plats till förlösningssavd. vid sjukstugan
har avsatts 300 kr. De gamla på ålder-
domshemmet hade även vid jultiden fägnats
med kaffe, sång och musik av klubbens
medlemmar. En trevlig julfest hade vi även
med tablåer, sång och musik. Till denna
hade medlemmarnas familjer, barnen på
barnhemmet och ungdomsklubben inbjudits.
På kvinnodagen hade vi ett trevligt sam-
kväm, varvid lästes dikter och föredrag om
freden. Ja, det var nu en liten beskrivning
över den 'myndiga' föreningens liv och
leverne under det gångna året. Stora ting
uträtta vi ej, men vi äro en kugge i hjulet.

Med kamrathälsning

Ref.

Från Gävle.

Gävle soc.-dem. kvinnoklubb höll 11 febr.
årsmöte. 11 ord. möten ha hållits samt 11
styrelsesammanträden. Under året ha kam-
rat- och diskussionsmöten anordnats, till vil-
ka Gästriklands kvinokl. inbjudits. Kl. har
representerat vid Kvinnoförb. kongress, vid
valledarekonferensen i Stockholm, vid di-
striktets årsmöte, samt vid kamratmötena i
Hudiksvall och Norrsundet. Kl. har under
året firat 25-årsjubileum samt invigt sin
nya fana.

Inkomster och utgifter ha balanserat på
kr. 882:20 med en behållning av kr. 325:49.
Under året har fru Disa Wästberg, fru Inez
Wickström, fru Anna Åberg samt en del
krafter i Gävle arbetarekommun anlitats
som föredragshållare. Kl. är för närvarande
representerad i stadsfullmäktige, i skol-
rådet, i pensionsnämnden och i nyk-
terhetsnämnden, vidare är kl. intresserad
i konsumtionsföreningen Alfa, Tidn.- och
Tryckerifören. samt Folkets Hus-föreningen.
Av Morgonbris har sålts 450 ex. Klubben
deltog med fana i 1-majdemonstrationen.

Styrelse 1929: Elin Lindberg, ordf. och
korresp., Cissi Strandberg, sekr., Maria
Bergsten, kassör, Anna Hallin, v. ordf.,
Ester Andersson, v. sekr.

Beslöts agitera bland fackföreningsmedl.
att de på alla sätt må intressera sina kvinn-
liga anhöriga för anslutning till klubben.
Med hälsn. till landet runt

E. L.-g.

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri**
FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

Från Uddevalla.

Klubben har under året haft 12 ord. och
2 extra möten, dessutom har klubben anord-
nat arbetsmöten i hemmen hos medlemmar-
na, dessa möten ha haft till uppgift att för-
färdiga kläder till barn i fattiga familjer,
där nöden gjort sig särskilt påmint på grund
av en eller annan orsak. Klubben har an-
ordnat en fest för samma ändamål, så en
utdelning kunnat företagas i dec. mån., där-
vid inbjudits 27 barn och deras mödrar.
Föredrag har hållits av fru Olivia Nordgren
från Trälleborg. Vid riksdagsmannavalet i
höstas utförde en del av klubbens medlem-
mar ett intensivt agitationsarbete ute i ar-
betarehemmen.

Styrelse under året: Anna Johansson,
ordf., Jessy Mårtensson, sekr., Ada Lind,
kassör, Anna Engström, v. ordf., samt Anna
Glans, v. sekr. Medlemsantalet under 1928
18 samt 3 st. hedersledamöter. Ref.

KAMRATER!

Fram för en energisk agitation
bland kvinnorna för anslutning till
klubbarna. Vår ställning tvingar
varje medlem att bliva agitator för
vår kvinnorörelse. Må var och en
värva in en ny medlem innan året
gått till ända.

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från
**Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-
gatan 71, Stockholm.** Tel. N, 116 74. 4 1/2
kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.)
(Åberopa denna tidning.)



Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplysningsschryver
och prislista mot 45 öres porto. Privat
avsändare om så begäres.

Nils Adamsson,

Jakobsgratan 22, Stockholm 1.

ATELIER HERTHA

utför konstnärliga arbeten i läderplastik, lämpliga till presenter, såsom Skrivunderlägg och
Portföljer, Plånböcker, Bok- och Telegramparmar, Damväskor m. m.

DROTTNINGGATAN 88 B¹ STOCKHOLM - Tel. Norr 30 36. Elever emottages även.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Min statspension.

Av löjtnant Genberg.

Anteckningsbok över erlagda obliga-
toriska pensionsavgifter jämte utdrag
ur lagen om allmän pensionsförsäkring.
Pris kr. 1:25.

Denna anteckningsbok fyller ett verkligt
behov och kommer säkerligen att bidra
till att öka intresset för folkpensioneringen.
Att kunna på dagen se hur mycket man be-
talt in och likaledes hur mycket man enligt
lagen har rättighet att få ut, måste tilltala
alla, som önska klarhet över sin ställning
inom den allm. försäkringen. Inte minst
värdefull är upplysningen om den frivilliga
försäkringen. Rekommenderas.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1,
3 tr. Tel. Norr 288 86. Post-
giro n:r 50196.

För annonsavdelningen:
Astrid Johansson, Upplands-
gatan 58 A. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsidan 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförare: Gulli
Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g.
Tel. Norr 288 86. Postgiro 50197.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt.**

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel.
Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand,
Bromsten.

Sthlns Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje må-
nad. Lokal: Västmannagatan 1, 1tr.

OBS! Ändrad lokal.
Ordförande Fru Anna Karlsson, Jungfru-
gatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra Kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Kontor i Stockholm:

Grundad 1865.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Norrländsgatan 2,
Slussplan 1—3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Barnhusgatan 16,
Odengatan 52. (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb
sammanträder 2:a fredagen i varje månad
kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Eriksson. Tel. Kungsh.
12 44.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb
har ord. möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs! Ändrad lokal.

Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta torsdagen i månaden kl.
7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

**Föreningen för hembiträden i
Stockholm**

håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i
Studiehemmet, Drottninggatan 88, 1 tr.

Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen.
Ordf. fru Lotten Olsson, Graningegegr. 5,
Stureby. Tel. 36.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram
2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Ordf. fru Anna Forss, Billesholms gruva.
Skr. fru Ida Ludström, Ljungsgård, Bil-
lesholms gruva. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8
e. m. i Arb.-föreningens H-sal.

Styrelsen.

**Göteborgs östra soc.-dem. kvinno-
klubb**

håller möte 3:dje tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. Lokal Bondegatan 14.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8
e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fru Bothilda Hansson, Norra Vallgatan
118. Korresp. sekr. fru Martha Lars-
son, Sorgenfriväg. 7 a. Tel. 10 06.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i
varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra mänd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Fol-
kets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet
i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel.
2 37.

Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje män-
dagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets
Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru
Greta Hagström, Löteberg, Uppl. Väsby.
Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl.
7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.

Styrelsen.